

כאמיתו קרין אל עם בנין... (מכתב אברהם אל יצחק)

מראי מקומות לעיון בדף היומי

בית מדרש גבוה לתורה
כולל הדף היומי
קרית ספר ת"ז

גליון מספר 373

הוצאת ע"י בנם הנח"ץ הר"ר אברהם אליעזר מרקוביץ שליט"א לונדון

לע"נ הר"ר צבי בדר"ר מרדכי ורעיו מרת רחל לאה בת הר"ר אברהם אליעזר ז"ל

בס"ד, כד כסלו התשע"א. מסכת זבחים דף כא – דף כז

דף כא ע"א

א גמ', מהו לקדש ידיו ורגליו בכיור. הקשו המרומי שדה והקהילות יעקב (סימן יז), היאך שייך למימר שיקדש בתוכו, הא קידוש ידים ורגלים חשיב עבודה ובעי לעשותה בעמידה ובדרך שירות כמבואר לעיל (יט:), ואם כן בעינן שיעמוד על הרצפה ולא יהא דבר חוצץ בינו לרצפה כדין עבודה וברלקמן (כו:). והקהילות יעקב תירץ, דהכא שאני, דהכיור שהוא החציצה מישך שייך למצות קידוש, והחציצה עצמה היא לצורך השירות דקידוש, ומשום הכי אינו חוצץ, וכסברת התוס' להלן (כד.) ד"ה הואיל. ובמרומי שדה תירץ, דכלי שרת כיון שיש בו תכונת קידוש אינו חוצץ, מה שאין בכלי של חולין.

ב גמ', ממנו אמר רחמנא ולא בתוכו. כתבו תוס' בחולין (קז.) ד"ה דלא בשם בעל הלכות גדולות, דמשמע, שמצד "ורחצו" אין חסרון בכך שרוחץ בכלי, ואם כן לענין נטילת ידים שלא נאמר "ממנו" ואינה אלא מדרבנן, ודאי מועיל בטובל ידיו בתוך הכלי. ובטור (אורח חיים סימן קנט סעיף ז') פליג. והקרבן אורה דחה ראית בעל הלכות גדולות מסוגיין, דדוקא הכא דבעינן מים מקודשים בכלי שרת איכא למימר דעדיף טפי לטבול ידיו, דבהכי מתקיים טפי טבילה בכלי שרת, אבל לענין נטילת ידים לא אשכחן שיואיל טבילה בכלי.

ג גמ' או דלמא אפילו בתוכו. כתב השפת אמת, דלהאי גיסא בעינן לימר, ד"ממנו" מלמד דמאי דמצרכינן לעיל (יט:) ששיעור המים שבכיור כדי לקדש בו ד' כהנים, אין הכוונה לשיעור שיכולים לקדש על ידי הכנסת ידיהם לתוכו, שהוא שיעור מועט, אלא בשיעור שאפשר לקדש על ידי נטילה.

ד רש"י ד"ה לאברים כאברים, לקדש מהן לעבודת הקטר חלבים נפסלים בעמוד השחר וכו'. ובד"ה מי כיור וכו' פירש דפיסול מי הכיור לפי זמן העבודה שהקידוש צריך לה, כגון עבודת דם שנפסל בלא הלילה עליהם, ואם לא נשקע הכיור בבור לפני שקיעת החמה, נפסלים מימיו לקדש לצורך עבודת יום מחר, אפילו שיקעו קודם עמוד השחר העושה לינה בכל מקום, וכן אם שקעו לפני שקיעת החמה והעלהו בלילה, כיון שמצאו הלילה שעה אחת חוץ לבור, נפסלו מימיו לעבודת היום. וביאר החזון איש (סימן יט אות מה), דדבר הנפסל בשקיעת החמה כיון שהוא נמצא בזמן שאינו ראוי להקרבה, מיפסל, אבל פסול לינת עלות השחר, אינו מחמת שנמצא באותה שעה, אלא דאסרתו תורה מחמת ששהה מלהקטירו כל הלילה עד עלות השחר, אבל אם יעלה על המזבח אין פוסלת בו לינה, כמבואר לקמן (פז:), ואף אם ירד לאחר מיכן מעל המזבח, משום דחשיב כמו שהוקטר ולא נפסל

מחמת שהושהה לבוקר, ולכך כל היום כשר להקרבתו.

ה תוס' ד"ה כיון ששקעהו אין מעלהו, בתוה"ד, אי נמי יש לומר שהיה להם מים בכלי שרת אחר כדי קידוש של תרומת הדשן. הקרבן אורה ביאר דבריהם, דרק מה שנתקדש ביום והוצרך לשיקוע בשקיעת החמה נפסל כשעלה מהשיקוע, אבל מים שנתקדשו בכלי שרת בלילה אין חל בהם פסול עד עלות השחר, ומשום הכי לא נפסלו המים כשמילאו הכלי שרת בלילה בשביל לקדש מהם לתרומת הדשן. ובשיטה מקובצת (אות יח) ביאר, דפסול עבודת לילה הוא גזירה דרבנן שמא יבואו לקדש ממנו כיור אף לעבודת יום, ולכך יש לחלק דגזרו דוקא על מי כיור שהרגילות לקדש מהם לכל העבודות ואיכא למיחש להכי, ולא על מים שבכלי שרת. ועיין מהר"ם שיה.

ו בסוה"ד, ולהאי פירוש ניחא השתא וכו'. הקשה המהר"ם שיה, הא מבואר בברייתא, דלרבי בעי לשוב ולקדש ביום, ולהאי פירושא אינו מובן אמאי צריך לקדש שוב ביום.

ז רש"י ד"ה ולמחר אינו מקדש, קסלקא דעתין דאסור לקדש הימנו קאמר שנפסל בשקיעת החמה לעבודת יום אלמא כולה כרבי חייא סבירא ליה. כתב בטהרת הקודש, דרש"י היה צריך לבאר כך, אף דלכאורה הוה קשיא לרבי יוחנן מהא דמעלה לעבודת לילה, והיינו משום דהוה קשיא ליה לרש"י, דאם כן קשיא כיון דאיכא למימר דדברי רבי יוחנן אלו נאמרו לרבי אליעזר ברבי שמעון לעיל (כ:), דלית ליה פסול לינה בקידוש ידים ורגלים, והוא הדין במים, ודבריו הכא לשיטת רבי, דלינה פוסלת בקידוש וכן במים, אמנם עתה דסלקא דעתך שנפסלו לעבודת יום, על כרחך דדבריו גם לשיטת רבי, ואם כן קשיא דרבי יוחנן אדידיה. ועיין בשיטה מקובצת (אות ה') שביאר קושית הגמ' באופן אחר.

ח תוס' ד"ה מאי אין וכו', בתוה"ד, ור' חייא בר יוסף לא גזר וסבירא ליה דמעלהו כל שעה שירצה ולא חיישינן דילמא פשע. כתב הצאן קדשים, דאף דנפסל מקידוש למתירים, מכל מקום אין לאסור להעלותו, כיון דבלאו הכי בעי להעלותו קודם עלות השחר לקדש לתרומת הדשן, ואז יפסל מקידוש למתירים.

דף כא ע"ב

ט רש"י ד"ה איכא בניניהו גזירת שיקוע, בסוה"ד, ורבי חייא לא אסר ליה להעלותו משום גזירת שיקוע אלא דבהעלותו נפסל מיד לעבודת מתיר. כתב בטהרת הקודש, דלרש"י, גם לרבי חייא יש לאסור ההעלאה, כיון דפוסל למתירים. ובצאן קדשים כתב איפכא, דאין איסור להעלותו.

הדרגת היוזמי

מסכת זבחים דף כא - דף כב

כד כסלו - כה כסלו התשע"א

הדין, הא אין המים נפסלים בלינה. ותיריך, דמכל מקום מצוה לשקע הכיור. (טז) **רש"י ד"ה איכא בינייהו מצות שיקוע**, לרבי יוחנן מצות שיקוע מבערב כדי שימצאנו משוקע וכו'. **כתב העולת שלמה** (בעמוד א' בתוס' ד"ה מאי) דמה שלא תירצו איכא בינייהו גזירת שיקוע כדלעיל, היינו משום **דברש"י לעיל ד"ה איכא בינייהו גזירת שיקוע** מבואר, דלרבי חייא בר יוסף דוקא בגוונא דאין חושש לפסול כיור למתירים, שרי להניחו בלא שיקוע, אבל אם יכול להיפסל למתירים יש לשקעו, ולרבי יוחנן גזרו שישקע. ואם כן, אם הגמ' היתה מפרשת כך פלוגתא דרבי יוחנן ורב חסדא הכא, איכא למימר דאף לרב חסדא צריך לשקע הכיור, ואין הדבר נכון לדעתו, דאין פסול אף למתירים אלא בעלות השחר.

(יז) **גמ', והא הוה גביני כרוז**. **כתב החק נתן**, דאמתניתין גופה ליכא להקשות כן, דאפשר דהשמעת הקול היתה ממילא, ולא שעשו לכתחילה כן כדי להשמיע קול, אבל לסוגיין דעשו כן רק כדי להשמיע קול קשה, הא הוה גביני כרוז.

(יח) **גמ', כל כיור שאין בו כדי לקדש ארבעה כהנים ממנו**. **כתב השפת אמת לעיל (יט):**, **דברש"י** (שם) **ד"ה שאין בו משמע**, דבעי כלי שמחזיק שיעור קידוש ארבעה כהנים. **וברמב"ם** (פ"ה מביאת מקדש הי"ג) כתב, דבעינן שיהיה בכלי מים בשיעור קידוש ארבעה כהנים בשעת הקידוש. וכן כתב **בזבח תודה** (יג). מדפי הספר ד"ה כל כיור. והוסיף, דלא בעינן לה אלא בתחילת הקידוש אבל לאחר מכן אפשר לחסר, עוד כתב, דהאי דינא הוא רק לכתחילה. אבל **המנחת חנוך** (מצוה קו אות ט) כתב, דאף בדיעבד עבודתו פסולה.

(יט) **גמ', כל הכלים מקדשים**. **כתב הרמב"ם** (פ"ה מביאת מקדש הי"ז), דמצוה לקדש ממי הכיור, ואם קידש מאחד מכלי השרת הרי זה כשר. וכן כתב **החנוך** (מצוה קו). אבל **הרמב"ן על התורה** (שמות פרק ל' פסוק יט) כתב, דהכהן יכול לקדש לכתחילה מכלי שרת. והוכיח **ממתניתין דיומא** (פרק ד' משנה ה') שהכהן גדול היה מקדש ידיו ורגליו ביום הכיפורים מקיתון של זהב, ולרבי יהודה כל השנה נהג כן.

דף כב ע"א

(א) **תוס' ד"ה בין שאין בה רביעית, בסוה"ד**, והכא בדהוה ביה רביעית מעיקרא. הקשו **הטהרת הקודש והצאן קדשים**, לפי זה, מה הקשתה הגמ', הא מצינן למימר שהיה בו מעיקרא כדי לקדש ארבעה כהנים. ובטהרת הקודש תירץ, דלישנא דברייתא "כל הכלים מקדשין וכו'" משמע דמיירי שהכלי אינו מחזיק כלל שיעור רביעית, ולכך אין לתרץ שהיה בו מתחילה שיעור כדי לקדש ארבעה כהנים. ומה שכתבו התוס' דהוה ביה רביעית מעיקרא, כוונתם שהמים היה בהם תחילה רביעית בכלי אחר, ולאחר מיכן נתן את שיורי המים לאותו כלי שאינו מחזיק רביעית.

(ב) **רש"י ד"ה בקודח בתוכו**, קודח דופנו של כיור ותוחב בתוכו כלי קטן וכו'. **כתב בזבח תודה** (יג). מדפי הספר, דדעת רש"י דאף בגוונא שאין חיבור בין המים שבכלי הקטן למים שהכיור, עצם מה שהכלי תחוב בכיור חשיב כחלק מהכיור. אמנם **בחיודושי הגר"ז** כתב (לעיל כא:), דצריך לחבור המים ואותו חיבור מהני לצרף לשיעור ארבעה כהנים, וכן אם אין בכיור שיעור ארבעה כהנים מועיל צירוף המים שבכלי הקטן להכשירו.

(י) **תוס' ד"ה הגה"ה איכא בינייהו גזירת שיקוע**, בתוה"ד, וקשה אם כן איכא בינייהו טובא דלרבי יוחנן לילה אינה פוסלת ולרבי חייא פוסלת. **ובטהרת הקודש** תירץ, דעיקר תירוץ הגמ' לבאר לשון רבי יוחנן "שוב אינו מעלהו", דכוונתו שאין מעלהו משום גזירת שיקוע שמא ישכח להעלותו, והמים נפסלים רק בעלות השחר גם למתירים, ואין כוונת הגמ' "איכא בינייהו" כשאר "איכא בינייהו" דאיתא בגמ', אלא לבאר החילוק בין לשונו של רבי יוחנן ללשונו של רבי חייא.

(יא) **בא"ד**, לכך נראה לי גזירת שיקוע ואם לא שיקעו יהא פסול מדרבנן לעבודת דם משום לילה אפילו שקעו בעמוד השחר ולרבי חייא יהא פסול מן התורה. **הקשה בטהרת הקודש**, הא בעלות השחר ודאי שקעו את הכיור, ואם כן היאך שייך פסולא במים מדאורייתא, הא מה שאין זריעה להקדש להכשיר הפסול היינו מדרבנן כדאיתא **בפסחים** (לד:), ואף לרבי חייא פסול מדרבנן.

(יב) **גמ', בשלמא לרבא דמוקים לההיא כרבי אלעזר ברבי שמעון וכו'**. **הקשה הקרן אורה** (בעמוד א'), דלכאורה אליבא דרבא נמי קשה, דהא מה שמחויב לקדש ידיו ורגליו ולא מהני קידוש דאתמול, הוא משום דרבי יוחנן ראה דבריו של רבי אלעזר ברבי שמעון בקידוש ידיו לתחילת עבודת היום ולא בסוף העבודה, וזה אינו אלא לענין קידוש הידים, אבל מי הכיור אמאי לא יפסלו בלינה. ותיריך, דכיון דעמוד השחר אינו פוסל הקידוש, הכי נמי לא נפסלין מי כיור, וטעמא דאם קידש בסוף עבודה נפסל הקידוש וצריך לקדש למחר, משום דתחילת עבודת יום מילתא אחריתי היא, לענין קידוש שנלמד מקרא ד"בגשתם", דלגישה אחרת צריך לקדש מחדש, אבל לענין לינת המים ליכא לתנאי ד"בגשתם", ומשום הכי אינן נפסלים לרבי יוחנן.

(יג) **גמ', מאי שנא התם דמשקע ליה וכו'**. **הקשה השיטה מקובצת** (אות ב'), וכי תנא כרוכלא לזייל וליתני כל המעשים הנעשים במקדש, הלא אינו מונה אלא דין קידוש לתרומת הדשן. ועוד, היכי סלקא דעתך דלא עביד שיקוע בעמוד השחר אפילו לרבי, דאם כן מתניתין לקמיה דבן קטין עשה מוכני לכיור כדי שלא יפסלו מימיו בלינה, אמאן תרמיה. לכך פירש, דלעולם ידעי דמשקע ליה בעמוד השחר משום לינה, אבל פריך מאי שנא התם דמשקע ליה לאחר תרומת הדשן מיד משם גזירת שיקוע, דאי לאו הכי חיישינן דלמא אתי למיפשע כיון דזמן ארוך הוא בלא שיקוע, ומאי שנא הכא דלא משקע ליה מיד לאחר תרומת הדשן דאי משקע ליה, אם כן הוה ליה לפרש מה שעושה אחר תרומת הדשן דכולה מלתא מדין תרומת הדשן היא, אבל אי לא משקע ליה מיד ניחא, דמשום הכי לא הוזכר דאין זה זמן תרומת הדשן, ולא נחית לאורוויי כל דיני הכיור. ועיין **קרן אורה** (בעמוד א') שביאר זאת בכוונת דברי רש"י.

(יד) **גמ', דמסלק ליה והדר משקע ליה**. **כתב הצאן קדשים**, דמבואר **בתמיד** (כח:), דכשגמר הכהן לתרום הדשן היו הכהנים מקדשים ידיהם ורגליהם לסילוק שיירי המערכה וסידורה, ולכך אין כוונת הגמ' שמיד כשגמר הכהן לקדש לתרומת הדשן שיקע את הכיור, אלא דשיקעו אותו רק לאחר שהכהנים קידשו ידיהם להעלות האפר מהמערכה לתפוח.

(טו) **רש"י ד"ה ומשני אין צריך לחזור ולקדש**, קאמר וכו' ואשמועינן דאין לינה מועלת בקידוש וכדלרבי אלעזר. **הקשה החק נתן**, לרבי אלעזר ברבי שמעון אמאי אמר רבי יוחנן "כיור שלא שקעו", דמשמע דיש לשקעו מעיקר

לאו הכי הא אין שייך טבילה בדבר יבש. ובקרבן אורה הסתפק, האם חשיבי כמים גם לענין הכשר זרעים לקבלת טומאה, וכן פת שנילושה בהם, האם תיחשב לחם לענין המוציא. ועיין בחידושי הגרי"ז.

(יב) רש"י ד"ה למעוטי נתן סאה ונטל סאה, בתוה"ד, פעמים דמעלין כיצד היו וכו' דלא חשיבא שיעורא זוטרא דרביעית לבטלינהו. הקשה השפת אמת, הרי לענין ביטול ברוב לא מצינן חילוק בין רב למועט, ואמאי הכא יש שנוי בין שיעור רביעית לארבעים סאה. ועוד, מה גדר השיעור הראוי לביטול, הרי דין כיוור שוה למקוה, ונמצא ששיעור כדי לקדש ארבעה כהנים מועיל לבטל, ומדוע נשתנה דין רביעית.

(יג) תוס' ד"ה נתן סאה כשר, במי פירות מיירי וכו'. כתב הרמב"ם (פ"ד ממקואות ה"ז), דמיירי במים שאובים, ומקוה שיש בו ארבעים סאה שנתן לתוכו מים שאובים ונטל כנגדם ממי המקוה אינו כשר אלא עד רובו, וכן כתבו הרשב"ם בבבא בתרא (סו.) ד"ה ומתמה גמ'. ורבינו גרשום (שם).

(יד) גמ', אמר רב אסי אמר רבי יוחנן עד רובו. כתבו תוס' ביבמות (פב:) ד"ה אמר רבי יוחנן, דמהכא איכא למילף דלא אמרינן קמא קמא בטיל להכשיר, אף בגוונא דאיכא רוב מן האיסור, אלא אמרינן דאם האיסור רוב התערובת, אסורה כולה.

(טו) רש"י ד"ה אם קדח רביעית, בדופן המקוה והמים נמשכין שם ואף על פי שנתמעטו המים ואין מעורבין מי המקוה באותה קדיחה. כתב הצאנן קדשים, דעיקר מה שגזרו ואסרו טבילה ברביעית כמבואר בנזיר (לח.), היינו שמא יטבלו במים שבכלי, אבל הכא שהרביעית היתה חלק מהמקוה לא גזרינן.

(טז) רש"י ד"ה מאי קל וכו', והכי קאמר קל וחומר וכו'. הקשה הקרבן אורה, להוויא אמינא, אמאי נצרך הקל וחומר, הא פשיטא דגם מים חיים ראויים לכיור. ותיירץ, דבהוויא אמינא נמי ידענו שהלימוד על מי כיוור, אלא דסלקא דעתא דגמ' דהקל וחומר הוא מחמת המים חיים, ודחתה שהוא משום הקדושה שבהן, והוצרך הקל וחומר למילף דשרי להדיח בכיור אף דהו מים קדושים.

(יז) רש"י ד"ה והא תנא דבי שמואל, לא ידענא אהיכא קאי ומיהו שמעינן מינה דהיכא דכתיב מים סתמא אין מי כיוור כשרים לו. אבל רש"י בדברי הימים (ב' פרק ד' פסוק ו') ד"ה את כתב, שהיו מדיחים את הקרביים במי הכיור. וכן הרמב"ם (פ"ו ממעשה הקרבנות ה"ו) לא הזכיר שמי הכיור פסולים להדחת הקרביים. וכתב השפת אמת, דהברייתא לא נשנתה לענין רחיצת הקרביים, אלא הגמ' הוכיחה מהברייתא דאיכא דוכתי שמי הכיור בשל קדושתם פסולים, ולכך אין קל וחומר מקדושת המים, ובהכרח מיירי במים חולין שהם מים חיים.

דף כב ע"ב

(יח) גמ', רבי ישמעאל אומר מי מעין הם. כתב השפת אמת, דלא נתפרש טעמו דרבי ישמעאל, ובסוטה (טו:) איכא צד שרבי ישמעאל יליף מגזירה שוה "מי סוטה מי מצורע", ומי סוטה הם מי הכיור, אבל למסקנא לא יליף מהא.

(יט) תוס' ד"ה ערל, מפרש רבינו שלמה בכל מקום שמתו אחיו מחמת מילה. הטורי אבן בחגיגה (ד:) כתב דטעמו של רש"י, משום דאדם שלא מל במזיד, פסול משום מומר ומשום "בן נכר", מה שאין כן במתו אחיו מחמת מילה, כיון שהוא אנוס.

(ג) בא"ד, שם. הקשה הזבח תודה, מהא דאיתא בתוספתא ידיים (פרק ב' אות א), דהכהנים מקדשים במקדש ידיהם עד הפרק ורגליהם עד הסובר, ושיעור פחות מרביעית לא מספיק לכך. ותיירץ, דצריך למלאות שוב הכלי וליטול, עד שישלים הקידוש.

(ד) תוס' ד"ה והא ממנו אמר רחמנא, פירש בקונטרס דאמתניתין וכו'. תירץ השפת אמת, דמה שהכהן גדול מקדש ידיו ורגליו מכלי שרת, היינו בשאר קידושים שמוטלים עליו בהחלפת הבגדים אף שכבר קידש ידיו ורגליו, ואינם מעכבין, הלכך מועיל לקדש מכלי שרת, ועיין באבן האזל (פ"ה מביאת מקדש ה"י).

(ה) תוס' ד"ה קודח מתוכו, פירוש שנטל מממיו בכלי קטן וכשירה וכו'. כתב הקרבן אורה לעיל (כא:), דלדברי התוס' לעיל ד"ה בין, דלא ניחא להו למימר דקידוש קיל מנטילת ידיים, צריך לומר דכשירה בכהא גוונא כיון דבא משירי טהרה.

(ו) גמ', ירחצו לרבות כלי שרת. כתב הרמב"ם (פ"ה מביאת מקדש ה"א), דבכל כלי הקדש מקדשים בין שיש בו רביעית בין שאין בו כדי רביעית. והקשה הראב"ד (שם), דמסוגיין מוכח דבעי קודח מתוכו שיש בו לקדש ממנו ארבעה כהנים. וביאר הכסף משנה (שם), דהרמב"ם סבר כתוס' ד"ה קודח, שהמים כשרים לקידוש כיון שבאים מכלי גדול, והרמב"ם פסק (שם) הלכה יג), שצריך שיעור כדי לקדש ארבעה כהנים לכך לא חשש לפרש זאת. וכן כתב המהר"י קורקוס.

(ז) גמ', אי הכי חול נמי. הקשה הטהרת הקודש, הא מפורש בקרא שמות פ"ל (כו) "ומשחת את הכיור", שהכיור צריך משיחה לקדשו, מהיכא סלקא דעתין להכשיר כלי חול. ותיירץ, דמאחר דאין כלי שרת מקדש אלא דבר שנתייחד לו, ובברייתא מבואר דכל הכלים מקדשים, והרי לא נמשחו ונתקדשו לקידוש ידיים ורגלים, הלכך הווי ככלי חול לענין קידוש, ואם כן נימא דאף כלי חול כשרים לקידוש.

(ח) גמ', מקל וחומר מכנו. הקשה בחידושי הגרי"ז (בדף כא:), לשיטת תוס' ד"ה בקודח דמפרשי, דכל השקלא וטריא אם מעשה הרחיצה יכול להיות מכלי חול, אבל דוקא לאחר שימלא בו מים מן הכיור, כדרך שאפשר לקדש בכלי קטן אם ממלא בו מן הכיור, אם כן, היאך ילפינן קל וחומר מכנו, דלמא הא דכנו אינו מקדש היינו לענין קידוש המים, אבל למעשה הרחיצה אף כנו מהני.

(ט) תוס' ד"ה רביעית אינו משלים, פירש הקונטרס לרביעית לנטילת ידיים וקצת תימה וכו'. ביאר הצאנן קדשים, דקשיא לתוס' אמאי יהיה דין נטילת ידיים לאכילה חמיר מדין קידוש ידיים ורגלים לעבודה במקדש, וכן קשה לומר דדין נטילת ידיים מדרבנן חמיר מטבילה במקוה דמדאורייתא.

(י) תוס' ד"ה למעוטי, אף על גב דמשלים למקוה וכו'. הקשה הקרבן אורה, בשלמא לענין מקוה הטיט משלים השיעור, כיון דהארבעים סאה אינו אלא שיעור בכשרות המקוה, אבל שיעור כדי לקדש ארבעה כהנים, הינו האפשרות בפועל לקדש ממנו ארבעה כהנים, והיאך יועיל טיט להשלים לשיעור הא אין מקדשין בטיט. ועיין באבן האזל (פ"ה מביאת מקדש ה"ב).

(יא) גמ', כל שתחילת ברייתו מן המים מטבילין בו. וכן פסק השולחן ערוך (יורה דעה סימן ר"א סעיף לג). וכתב הרמ"א (שם), דמיירי בריסקן. וכן הכריח החזו"ן איש (ליקוטים למסכתות זבחים מנחות סימן א אות ה'), דאי

כז) גמ', כהן שנטמא במת אינו דין שאינו מרצה. כתב הקרן אורה, דלא אתי ריש לקיש אלא לחלוק שאין אומרים מתוך שמרצה בציבור מרצה נמי ביחיד, אבל מודה הוא שדין טומאת שרץ הותרה בציבור, תלוי אם שוחטים וזורקים על טמא שרץ, דלסוברים ששוחטים וזורקים לא הותרה טומאה בציבור. אבל החזון איש (סימן ד' אות ה') כתב, דלריש לקיש כל הטמאים כשרים לעבודה בקרבן ציבור שקרב בטומאה, בין טמאי מתים בין טמאי שרץ.

דף כג ע"א

א) גמ', מקום שנטמאו בעלים במת וכו'. הקשה השיטה מקובצת (אות ג'), נימא דיו לבא מן הדין להיות כנידון בסוף דינא, מה בעלים לכתחילה לא מרצה אבל בדיעבד מרצה, אף כהן בדיעבד מרצה, עיין שם מה שתירץ. והטהרת הקודש תירץ, דאף דלוקני דרום למצוה בעי שהאדם יהיה ראוי לאכילה, ולכך גם כשנתקבל דם קרבן של טמא כל זמן שלא נזרק אכתי איכא מצוה להביא תחתיו פסח שני בטהרה, והא דשנינו במתניתין לעיל (טו:), שבהתקבל הדם על ידי פסולי עבודה פסול, היינו דלכתחילה אין לזורקו, ואמרנו זקני דרום דהיינו בטמא שרץ ולא בטמא מת, ולכך שפיר מקשה הגמ' דנילף בקל וחומר דגם בטמא מת לכתחילה אין לזרוק הדם.

ב) גמ', האמרת שוחטין וזורקין על טמא שרץ. הקשה החמדת דניאל, הא אף לענין טומאת שרץ קשיא זקני דרום, דהא בטומאת שרץ אין הציץ מרצה על טומאת הגוף וכל שכן בטומאת מת, ומוכח שאין טמאי מתים משלחים קרבנותיהם. ותירץ, דהא דטמא מת משלח קרבנותיו היינו משום שטומאת מת הותרה בציבור, ולכך ליכא למילף מציץ, דכיון שטומאת מת הותרה בציבור, אפשר שגם ביחיד טמא מת כשר, ולא דמי לטומאת שרץ דלא הותרה בציבור.

ג) גמ', כגון שנטמא כהן בשרץ. הקשה הטהרת הקודש, הא בסמוך מבואר שאין הציץ מרצה אלא בפסול שיש לו כשרות במקום אחר, ומה שמרצה על פסול טומאה היינו מפני שיש לו היתר בציבור, ואם כן לוקני דרום שלא הותרה טומאת שרץ בציבור, היאך מועיל בה ריצוי הציץ.

ד) רש"י ד"ה כגון שנטמא הכהן בשרץ, בתוה"ד, ותנן נזיר ועושה פסח והוא הדין לכל קרבנות יחיד. הקשה העולת שלמה, הא סוגיין מיירי בדעת זקני דרום, ולדעתם טומאת שרץ לא הותרה אפילו בציבור, כמו שכתב רש"י לעיל (כב:): ד"ה אלא סברי.

ה) גמ', נטמא טומאת התהום הציץ מרצה. כתבו האור שמח (פ"ו מקרבן פסח הי"ב) והמקדש דוד (קונטרס ה' אות ב'), דבגונא שהוכשר הקרבן משום דין טומאת התהום, ונדע לו אסור באכילה, משום דבדין טומאת התהום נתחדש דכל זמן שלא נודע לו מאותה טומאה אינו טמא. אמנם החזון איש (נשים סימן קלט אות יד) נסתפק, דאפשר שמועיל היתר טומאת התהום אף להכשיר לאכילה לאחר שנודע לו, ואם אכל ונדע לו לאחר אכילתו, בודאי מועיל ההיתר, שאין אכילתו נחשבת בטומאת הגוף, אלא אכילת מצוה. ועיין בחידושי הגרי"ז שהאריך.

ו) גמ', למעוטי מאי לאו למעוטי טומאת התהום דשרץ. הקשה הטהרת הקודש, אמאי לא תתפרש מתניתין בטומאת הכהן, ומאי דשנינן שאין מרצה על טומאת הגוף היינו בטמא מת בשביעי שלו, שבו מודים זקני דרום שאינו

כ) בסוה"ד, ורבינו תם מפרש דמומר לערלות וכו'. ובתוס' בחגיגה (ד:): ד"ה דמרובה, הוסיפו, דמתו אחיו מחמת מילה חשיב אנוס. ובקובץ הערות (סימן מח, יט), הביא בשם חידושי הרשב"א (ריש פרק הערל), שכתב בשם ר"ת, דערל שמתו אחיו מחמת מילה הוי כערלות שלא בזמנה, ומותר לאכול בתרומה. וביאר, דלפי דבריו, על כרחך בעינן למימר דליכא למצות מילה כלל במקום פיקוח נפש, ואינו כמו אנוס, דבודאי מודה ר"ת דאם אין לו סכין למול את עצמו, דאסור בתרומה. והוסיף דאפשר דבהא פליגי, דרש"י ותוס' סברי דאינו אלא כאנוס, ומשום הכי אסור בתרומה..

כא) גמ', שנתכרו מעשויו לאביו שבשמים. כתב הרמב"ם (פ"ט מביאת מקדש הי"ד), דהיינו עובד עבודה זרה. ובחזון איש (יורה דעה סימן ב' אות יח) כתב, דגם מחלל שבת כל זמן שלא שב בתשובה אינו בר עבודה במקדש.

כב) תוס' ד"ה משום דאין ליבו לשמים, אפילו שב בשעת עבודה וכו'. כתב הטהרת הקודש, דהגמ' לא יכלה לעשות צריכותא שפסול ערל לב אפילו בגוונא דנתנכר פעם אחת נפסל לעולם, אבל ערל בשר שמל כשר לעבודה. משום דבמנחות (קט). פליגי בה, ותוס' כתבו אליבא דהלכתא.

כג) גמ', טמא שרץ שאינו טעון הזאה שלישי ושביעי אינו דין שמרצה. הקשה הטהרת הקודש, דאיכא למידחי מה לשרץ שכן מטמא בכעדה תאמר בטמא מת שאינו מטמא בכעדה. ותירץ, דבלאו הכי הגמ' הוצרכה לשנויי דמכפרים כמתכפרים, דאי לא הכי יקשה עליהו מקרא ד"קדושים יהיו ולא יחללו" דרשנין מיניה לעיל (יז). דטבול יום מחלל עבודתו, והאי קרא בטמא מת כתיב, ואם כן איך אפשר דטמא מת אינו מחלל, אבל לאחר שהביאה הגמ' שהוקשו מכפרים למתכפרים לא קשיא מידי, שהרי המקור הוא מההיקש בין מכפרים למתכפרים, ולענין מתכפרים מובן החילוק כיון שביום השביעי אין צורך בדחית הטומאה דהא אפשר לעשותו בטהרה.

כד) גמ' מכפרין כמתכפרין וכו' אף מכפרין טמא מת אין טמא שרץ לא. כתב בחידושי הגרי"ז דבפשטות נראה דההיקש הוא, משום דקרא דמתכפרין על כרחין מיירי דוקא בטומאת מת, דבטומאת שרץ זורקין עליו דהא ראוי לאכילה בערב, ולהכי מקשינן דוקא מכפרין טמאי מת. ולפי זה בעינן למימר שלא תהא נפקא מינא לענין מכפרין אי איירי ביום שביעי, או לשאר ימים, כיון אותו חילוק שייך דווקא לענין מתכפרין, ותמה על תוס' ד"ה אבל טמא מת, שכתבו פירוש קודם שביעי מרצה אפילו בקרבן יחיד על ידי ציץ מתוך שמרצה בלא ציץ, והיינו לענין מכפרין.

כה) גמ', מתכפרין טמא מת אין טמא שרץ לא. וכן פסק הרמב"ם (פ"ז מקרבן פסח ה"א). והקשה הלחם משנה (פ"ז מקרבן פסח ה"ח), דהרמב"ם (שם) פסק דכשהפסח קרב בטומאה אוכלים ממנו גם טמאי שרץ, וקשה מאי שנא מעשיית הפסח שטמא שרץ לא הותר. ותירץ, דמה שלא הותרה טומאת שרץ בציבור, היינו משום שאין צורך בדחיית הטומאה כיון שהם יכולים לטבול ולאכול בערב וישלחו קרבנם ביד טהורים, אבל אינו משום חומרת הטומאה, ואם כן בגוונא דהקרבן קרב בטומאה כבר נדחתה הטומאה ושרי לאכול.

כו) גמ', ומה במקום דנטמאו בעלים בשרץ משלחין קרבנותיהן. הקשה הטהרת הקודש, אמאי לא עביד ריש לקיש קל וחומר בפשיטות כדלעיל בסמוך, ולימא, ומה טמא שרץ שאינו טעון הזאת שלישי ושביעי אינו מרצה, טמא מת שטעון הזאת שלישי ושביעי לא כל שכן שאינו מרצה.

בטומאת כהן לא הוכשרה העבודה. ותירץ, דכונתו ליישב קושיית תוס' ד"ה אלו, אמאי לא פירשה הגמ' דמיירי בטומאת הדם, לכך פירש, דכיון דהתנא תלה את הדבר במה שטומאה הותרה מכללה, משמע דבכל גווי שהותרה בציבור מרצה ביחיד, והיינו נמי בבעלים. ועיין עולת שלמה.

(ד) תוס' ד"ה לאו כגון שנטמאו בעלים במת, בסוה"ד, וי"ל דסבירא ליה להאי לישנא וכו'. הטהרת הקודש ביאר תירוצם, דקרא ד"לרצון להם" דדרשינן מיניה דציץ מרצה על פסול שהוא לרצון במקום אחר כמבואר בתוס' ד"ה הא, משמע שכל פסול שהוכשר במקום אחר והוא לרצון בלא ריצוי הציץ, הציץ ירצה עליו, אם כן לא שייך לומר שדם הותר ביחיד מכח שהותר בציבור, כיון שאפשר שהותר בציבור משום הציץ, ורק מהא דהותרה טומאת בעלים למיכל בטומאה שאין ציץ מרצה עליה, הביאו ראייה.

(טו) גמ', ובמאי אי בניזיר. כתב המהר"ם שיף, דודאי קשיא נמי מניזיר לרמי בר חמא, דהרי הוא פירש (בעמוד א') שציץ מרצה על טומאת דם ולא על טומאת גוף לענין טומאת מת, ומשמע, שבטומאת גוף אין מרצה בין בניזיר בין בפסח, אלא דהגמ' דנה מעיקרא בדברי הברייתא, ולאחר מיכן הקשתה על רמי בר חמא.

(טז) גמ', תנו רבנן לעמוד לשרת מצוה. הקשו תוס' לעיל (טז). ד"ה מיושב, הא אסור לישוב בעזרה כדאמר ביומא (כה). אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד. ותרצו, דשמא אין איסורו מדאורייתא. אמנם רש"י לקמן (כה). ד"ה אין כתב, דהוי מדאורייתא מ"לעמוד לשרת". וכן משמע ברמב"ם (ספר המצוות, עשין כא).

(יז) גמ', אר"נ לעמוד לשרת לעמידה בחרתיו, פירש"י בד"ה לא לישיבה, ותוס' ד"ה אימא מה, בתוה"ד, דהכהן היושב הוי זר. והקשה השפת אמת, אם כן למה לי בברייתא ב' קראי לעכב, הא בלאו הכי פסול דהוי זר, ודוחק לומר דרב נחמן לא ידע להאי ברייתא, עוד הביא דהרמ"ה בסנהדרין (פג). הקשה דאם נפסלו משום זרות היאך נתמעטו ממיתה מב' כתובין, הא זר בהדיא כתיב ביה מיתה, ותו הקשה, דאם כן מחוסר בגדים שפסולו משום זרות נמי לא נילף לחייב מיתה מהאי טעמא, והרי אחד מהכתובים שאין מלמדין הוא מחוסר בגדים. אמנם רש"י עצמו לקמן (כד). בד"ה שני כתובין, הקשה כן ונשאר בקושיא, וכתב השפת אמת, שנראה שגם רש"י חזר בו ולכן פירש בד"ה אימא וכו', הקושיא דגמ' דנילף במה מצינו מזור ואמנם כן כן פי' הרמ"ה שם. אמנם עדיין צריך עיון משמעות הילפותא דלעמידה בחרתיו ולא לישיבה, ועיין בצאן קדשים בקרן אורה ובמרומי שדה. ועיין באות הבאה.

(א) תוס' ד"ה אימא מה זר. בתוה"ד, ונראה דפריך משום דדרשינן וכו' אלא למימרא דלא ילפינן מיתה מהא דקרי' רחמנא זר. הקשה המרומי שדה, אם כן היאך אמרה הגמ' דשתויי יין הווי שלישי, הא אינו זר, ורק מגזירה שוה הוי לן למילף, ומאי שייטיה ליושב. ואדרבא מהכא נראה מוכח כרש"י דפירש, (עיין באות הקודמת) דנגמר במה מצינו מזור. ועל מה שהקשו תוס' דאם כן ערל ויושב נמי יקשו שנלמד לחייב מיתה בבנין אב, כתב דאינו קשה, דערל גמרא גמירי לה, ואונן הותר מכללו.

(יח) גמ', אבל ערל אונן יושב אינן במיתה אלא באזהרה. כתב רש"י בסנהדרין (פד). ד"ה לא יבוא, דאין ערל חייב מלקות משום דמבואר לעיל

מרצה, וכמו שכתבו התוס' לעיל (כב): ד"ה אבל, דכיון דשוחטים וזורקים עליו לא הותר בציבור. ובעולת שלמה תירץ, דדין טמא מת ביום השביעי שוה לדין טמא שרץ, וכמו שטמא שרץ לא מרצה בטומאת התהום, כן טמא מת ביום השביעי.

(ז) תוס' ד"ה לא למעוטי טומאת התהום דזיבה, ואם תאמר מכל מקום קשיא ברייתא דרבי חייה וכו'. הקשה בחידושי הגרי"ז, הא יש כמה חילוקי דינים בין טומאה ידועה לטומאת התהום אפילו לזקני דרום, דהא בטומאה ידועה לא מהני לזקני דרום אלא בדיעבד, אבל למצוה נדחה לפסח שני, וטומאת התהום שרי אפילו לכתחילה לאחר שחיטה כמבואר בפסחים (פ:). ועוד, דבכהן בטומאה ידועה לא מהני אלא בדיעבד, אבל איסורא איכא, ומדין טומאת התהום שרי אף לכתחילה, ועיין שם מה שביאר בקושיית התוס'.

(ח) בא"ד, ותירץ הרב חיים דמיירי במת בשביעי והוי כטומאת שרץ דשוחטין וזורקין ולא מרצי משום דמכפרין כמתכפרין. הקשה החזון איש (זבחים סימן ח), היאך משכחת לטומאת התהום בטמא מת ביום השביעי, הא אם היוז עליו ביום השלישי והשביעי, ודאי הוא יודע מטומאתו ואינה טומאת התהום, ואם לא היוז לא חשיב יום השביעי דבלי הזאה ביום השלישי והשביעי אינו נטהר בשביעי. ותירץ, דמיירי בהסיה דעתו משמירת גופו, דבהאי גוונא טעון הזאת שלישי ושביעי כמבואר לקמן (צט). אבל עבודתו כשרה בדיעבד אם עבד בהיסח הדעת, כל שהוא בחזקת טהרה.

(ט) גמ', דרמי בר חמא ודאי פליגא. הקשה המהר"ם שיף, דלמא פליג אוקני דרום וסובר שאין שוחטין וזורקין על טמא שרץ, ואם כן מתניתין שהציץ אינו מרצה על טומאת הגוף, איירא בטומאת השרץ של הבעלים, ובכך הותרה טומאת התהום, והא דמבואר בברייתא דרבי חייה שאין הציץ מרצה אלא על טומאת מת, אתי למעוטי זיבה. ותירץ, דאינו מסתבר שטמא שרץ שיכול לאכול בערב, אינו משלח קרבנו להקרבה, וטמא מת החמור שלא יכול לאכול בערב, יכול לשלח קרבנו.

דף כג ע"ב

(י) תוס' ד"ה הא אינו נושא וכו', בסוה"ד, משמע דאי לאו ק"ו הוה אמינא דאפי' פסולא ליכא א"כ במנחת כהנים ובמנחת נסכים דליכא ק"ו וכו'. הקשה בחידושי הגרע"א, הא לא דמי, דלענין חטאות הפנמיות לולי הקל וחומר הוה אמינא דליכא פיגול, בין לחיוב בין לפסול, הלכך הוצרך הקל וחומר משלמים למילף דאיכא פסול במחשבת פיגול, אבל מנחה שקמצה במחשבת פיגול בודאי נתפגלה, אלא דהאוכל מהקומץ עצמו אינו חייב על אכילת פיגול, כיון דהוא מתיר עצמו.

(יא) רש"י ד"ה אילימא טומאת שרץ, מתוקמא בכהן. הקשה הקדשי דוד, דלכאורה כח המתכפרים גדול מהמכפרים, דהרי בטומאת שרץ לבעלים שרי לכתחילה לשלוח להקריב, ובכהן כשר רק בדיעבד, ואם כן לרמי בר חמא כל שכן בטמא מת שהותר בציבור. ותירץ, דאין הכי נמי, ובבעלים התירו לשלח קרבנם משום שאינם עושים בטומאה, מה שאינו בכהן שעובד בטומאה.

(יב) גמ', לאו כגון שנטמאו בעלים במת. הקשה הקרן אורה, מאי קושיא, הא ודאי איכא מתניתין דלא כזקני דרום וכמבואר בתוס' לעיל (כב). ד"ה זקני.

(יג) רש"י ד"ה לאו כגון שנטמאו בעלים במת, בתמיה ומי לא איירי בטומאת בעלים וקתני משלחין. הקשה הטהרת הקודש, הרי לרמי בר חמא אפילו

(יח): דאזהרתו מדברי קבלה. אבל הרמב"ם (פ"ו מביאת מקדש ה"ח) כתב, דלוקה כזר. ובערוך לנר בסנהדרין (שם) ביאר, דלדעת הרמב"ם גילתה ההלכה למשה מסיני שהערל כזר, וממילא חייב מלקות כזר ששימש.

דף כד ע"א

(ב) רש"י ד"ה הואיל ורצפה מקדשת, לעמוד לשרת. הקשה בטהרת הקודש, דלמא קידוש הרצפה נצרך לענין הקטרה או להעמיד המזבח עליה כדלקמן (ס). ותירץ, שיש להגיה בדברי רש"י דכתיב לעמוד לשרת, והוא הפסוק בדברים (פרק י' פסוק ח') דילפינן מיניה לקמן (כו). לפסול עומד בחוץ בעת קבלת הדם, דמשמעות לשון הפסוק דצריך לעמוד על רצפת העזרה.

(ג) תוס' ד"ה הואיל, בסוה"ד, ומה שפירש בקונטרס שקידשה בשתי תודות וכו'. בטהרת הקודש תירץ, דרש"י סבר דלקידוש אורח העזרה הוצרכו שיירי המנחה, אבל לקידוש רצפת העזרה כדי שיוכל הכהן לעמוד עליה ולעבוד, סגי בקידוש בתודות, ודוד קידש רק את הרצפה, ושלמה הוא שקידש האויר. ובשפת אמת ביאר דלרש"י, רמי בר חמא לא פליג אמתניתא אלא מוסיף דבעינן נמי שיירי מנחה. ורש"י לקמן (נו, וס). נמי כתב שמתקדשת בשיירי מנחה. ובהר"ב תירץ, שבימי דוד היו מותרות הבמות, ומשום הכי לרש"י לא קידשו בשיירי מנחה, דאינה נפסלת ביוצא, דהא בעינן לקדש בדבר דבעינן למחיצות.

(ד) גמ', מה כלי שרת לא יהא דבר חוצץ וכו'. כתב בזבח תורה (דף יד: מדפי הספר), דבשחיטה אף אם עמד על גבי אבן כשירה.

(ה) רש"י ד"ה וכלי שרת מקדשין, כדכתיב וימשחם ויקדש אותם. הקשה השפת אמת, דמשמע מרש"י דאיירי בכלי שרת כפשוטו, ואם כן יש להקשות דדוקא בכלי שרת בעינן שלא יחצוץ שנאמר "ולקח" דהיינו בעצמו, אבל עמידה בעזרה מנין שיש בה חסרון חציצה. [אמנם עיין סוכה לו. בתוס' ד"ה דבעינן] ובמאירי בשבת (יט:): מבואר, דהרצפה גופא חשיבא כלי שרת ואסור לחצוץ בינה רגלי הכהן כמו שאין לחצוץ בין ידי הכהן לכלי.

(ו) גמ', אבל חבירו דאדם הוא אימא לא צריכא. הקשה הצאן קדשים, אמאי לא שנה התנא רק רגלי חברו וכל שכן רגלי בהמה. ותירץ, דאיכא גריעותא ברגלי חברו דאינו מבטל רגליו תחתיו כמבואר ביומא (נח.).

גמ', שם. בשיטה מקובצת במשנה ציין לתוס' לקמן (ק). ד"ה מין במינו, שהקשו הא מין במינו אינו חוצץ. ותירצו, דאין דרך שירות בכך. ובגליון הש"ס לגרע"א ציין על דבריהם, לעיין ביומא (נח.). שהגמ' רצתה להוכיח מכאן דמין במינו חוצץ, לענין הניח מזרק בתוך מזרק ולקבל בו את הדם, ואסקה דשאני רגל דלא מצי מבטיל ליה. ופירש רש"י דלא מבטל ליה חבירו את רגלו עד שיגמור עבודתו. ועיין בתוס' סוכה (לו). ד"ה כי היכי, שפירשו דמידי דלאו אורחיה סברא הוא דחוצץ. וכוונת הגרע"א להקשות דביומא משמע שפסולו מפני חציצה ואילו תוס' מבארים שאין כאן חציצה אלא שאין דרך שירות בכך, ועיין במקדש דוד (סי' ט"ו ס"ק ב') שמביא מקור מהתוספתא (פ"א דמנחות ח') לדברי התוס' דילפינן מ"ככל אחיו הלויים" (דברים י"ח) דבעינן עמידה כדרך שירות, עיין שם. וביאר שהתוספתא פליגא אתלמודא דידן. אמנם עי' בחידושי הגרי"ז לקמן (כו). שביאר דחד טעמא הוא דכיון דלאו הוי דרך שירות לא מצי מבטיל ליה רגל חבירו וממילא הוי חציצה. ועיין ברש"י שבת (צג:): ד"ה כהן העומד, שכתב את שני הטעמים,

ומשמע דחד טעמא הוא וכביאור הגרי"ז. ועיין בברכי יוסף (אורח חיים סימן עד סעיף ה').

(ז) גמ', אבל רגלו אחת על האבן. כתבו תוס' בשבת (צג:): ד"ה יכול, דאף דמין במינו אינו חוצץ. מכל מקום, כיון דלא מבטל את האבן שם מחמת שבני אדם נתקלים בה, חוצצת. ועיין קרן אורה.

(ח) גמ', רואין כל שאילו ינטל הכלי ותנטל האבן יכול לעמוד על רגלו אחת. מבואר בשבת (צג:), דאף שהאבן מסייעת לעמידתו, מסייע אין בו ממש אם בלאו הכי היה הדבר מתקיים. וכתב התיבנות הקודש, דאף שמבואר בתוס' ד"ה הואיל, דהרצפה מקדשת את הכהן אין הדין לקדש את כפות הרגלים, אלא יש דין שכן העמידה של הכהן יהיה על העזרה. ולכך אם יכול לעמוד על רגלו שעל הארץ הרצפה מקדשתו. ולפי מה שביאר הברה נמי קושית השפת אמת (ד"ה מה כלי שרת) מהא דבבבאי גוונא בבגדים אף דעובד ביד ימין, גם השמאל צריך להיות מלובש בבגדי כהונה.

(ט) גמ', רצפה עליונה קדיש. כתב החזון איש (זבחים סימן ה' אות ב'), דגדר הקידוש הוא שהמקום ראוי לבנות שם את העזרה, אבל אף אם לא בנו אכתי יקדש המקום. והגמרא דנה, האם דוד קידש כדי שהמקום יהיה ראוי לעבודה כשיבנו שם רצפה, או קידש שיוכל לעבוד אף בלא רצפה.

(י) גמ', ותיבעי לך כל העזרה כולה. ביאר החזון איש (זבחים סימן ה' אות ב'), דאף דאין זה שכיח, מכל מקום הוה ליה להסתפק אם רצפה מעכבת אי לאו, שאם דוד קידש את הקרקע עבודה כשרה אף בלא רצפה, ואי לאו, בעינן לבנות רצפה.

(יא) גמ', ורבי שמעון ממה נפשך אי אית ליה גזירה שוה. הקשה העולת שלמה, הא מוכח דרבי שמעון יליף הגזירה שוה, דאי לאו הכי אמאי לגבי נתינה מודה דבעי ימין ולא פליג אלא לענין הלקיחה. ותירץ, דבאמת יכלה הגמ' להקשות נמי הכי אלא דנקטה קושיא אחת.

(יב) גמ', אמר ליה רב סמא וכו'. הקשה בספר דם זבחים, לרבנן דרבי שמעון דסבירא להו דאצבע קאי נמי על "ולקח" והוי כאילו כתיב בקרא "ולקח באצבע", מנא להו דיכול לקבל את הדם בכל היד, דילמא אינו רשאי לקבל אלא באצבע גרידא על ידי שיעשה אוזן לשפת המזרק. עוד הקשה, דכיון דילפינן גזירה שוה מאצבע כהן דכתוב גבי מצורע דכתיב "וטבל הכהן את אצבעו הימנית בדם", נימא אין גזירה שוה לחצאין, וכי היכי דהתם רשאי לקבל את הדם דוקא באצבע, וכל היד פסולה לקבלה, הוא הדין דיאסר לקבל את הדם בכל היד. וכמו שאסור לסייע בשמאל.

דף כד ע"ב

(יג) גמ', כל מקום שנאמר אצבע בקבלה שינה בקבלה פסול בנתינה כשר. הקשה בספר ראש המזבח, פשיטא, דכיון דדין ימין נאמר דוקא במקום שנאמר אצבע, דלא נאמרה אלא בקבלה. ותירץ, דהוהו אמיןא לילף בקל וחומר לזריקה, וקמשמע לן דדוקא בקבלה בעינן ימין.

(יד) גמ', והרי קמיצה דלא כתיב בה אלא כהונה ותנן קמץ בשמאל פסולת. הקשו החק נתן והשפת אמת, הא לקמן ילפינן גזירה שוה "יד יד" ממצורע לקמיצה דבעי לעשותה בימין. ותירצו, דאכתי קשה מזריקה וקבלה דנאמר בהו כהונה ולא נאמר אצבע וליכא גזירה שוה ופסולות בשמאל.

(טו) גמ', או אצבע או כהונה. הקשה המקדש דוד (פ"ל אות ד'), הא בחטאת

כג) תוס' ד"ה והרי זריקה. בתוה"ד, (בנמשך לעמוד הבא) ותירוך זה אנו צריכים בסמוך דדריש בא לעובדה ביד. והשפת אמת לעיל (יא). אטוס' ד"ה בא לעובדה, תירץ קושיא זו באופן אחר, דכיון דכל מה דידיעין עבודה ביד היינו מילפותא מחטאת, שפיר אמרינן דון מינה ומינה דבעינן עבודה בימין, ואינו למד מלמד.

דף כה ע"א

א) גמ', לא נצרכא אלא לקומץ מנחת חוטא. הקשה המצפה איתן, דלכאורה מהאי ילפותא איכא למילף נמי מנחת חוטא, דהא בחטאת שהצריכו ימין בעובדה ביד, קיימא הסברא דלא יהא קרבנו של החוטא מהודר, (עיין מנחות ו.), ואפילו הכי הצריכה התורה ימין. ותירץ, דמבואר בשבת (קלב.) דמנחת חוטא היינו דלל שהתורה חסה עליו, ואיכא נמי צד להקל עליו לענין הקרבת זר ואונן והקרבה בלילה. ולכך אף לענין מנחה איכא למימר דכיון דחסה עליו תורה ואיכא נמי סברא שלא יהא קרבנו מהודר, יועיל בשמאל.

ב) מתני' נשפך הדם על הרצפה ואספו פסול. כתב הרמב"ם (פ"א מפסולי המוקדשין הכ"ה), דנשפך מקצת הדם מצואר הבהמה על הארץ ולא אספו וקבל מקצתו מצואר בהמה הרי זה כשר, ובלבד שיהיה זה הדם שנתקבל דם הנפש. וכתב הכסף משנה (שם), דמשום הכי לא שנה התנא נשפך הדם על הרצפה פסול, אלא רק שהדם שאספו פסול אבל הקרבן עצמו לא נפסל. ואף שלכתחילה יש לזרוק כל דם הפר, בדיעבד כשר. ועוד, דהדם שנשפך נפסל ואינו ראוי לזריקה וזריקת שאר הדם מתקיים הדין דזריקת כל דם הפר.

ג) מתני', ואספו פסול. הקשה בנתיבות הקודש הא לא מצינו אלא פסוק אחד כדילפינן דגורעין ומוסיפין ודורשין, ומהיכא תיתי לן לעכב. אמנם בתורת כהנים (ויקרא פרק ד') איתא, והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם אליו וזרקו, מה תלמוד לומר שוב "את הדם", מנין אתה אומר נשפך מן הכלי על הרצפה ואספו כשר, תלמוד לומר שוב "את הדם" יכול אפילו נשפך מצואר בהמה על גבי הרצפה יחזור ויאספנו ויהא כשר, תלמוד לומר "הדם" הדם שנתקבל בכלי. וכתב הראב"ד שם, דחוד קרא איצטריך לעכב.

ד) גמ', מדם הפר מדם הנפש. כתב הטהרת הקודש, דילפינן מיתור תיבת פֶר, ומשמעותו להורות לקבל מדם הנפש שהוא עיקר חיות הפר.

ה) גמ', ולא דם התמצית. הקשו הטהרת הקודש והמקדש דוד (סימן ז' אות ב'), מה החידוש שאין צריך לקבל דם התמצית בכלי, הא לקמן (לה.) ילפינן "כי הדם הוא בנפש יכפר" דדם שהנפש יוצא בו מכפר, ושאינן הנפש יוצא בו אינו מכפר, דהיינו דם התמצית, ואם כן פשיטא שאין צריך לקבלו בכלי. ובטהרת הקודש תירץ, דקבלת הדם היא חובה בפני עצמה, וסלקא דעתין לחייב בקבלה גם דמים שאינם ראויים לזריקה, וזירוק רק את דם הנפש.

גמ', מדם הפר דם מהפר יקבלנו. ביאר בחידושי רבנו חיים הלוי (פי"ג ממעשה הקרבנות הי"ב) דמהא דילפינן נשפך הקומץ מנשפך הדם דפסול, מוכח, שאין הדין ד"דם מהפר יקבלנו" רק במעשה העבודה של קבלה, שצריכה להיות דוקא מן הצואר, ונפסל משום שלא נתקבל כדינו, אלא שהוא דין "פסול בדם הנשפך" שאינו ראוי לקבלה, דאי לא הכי היאך ילפינן מינה לנשפך הקומץ הא בקומץ ליכא מעשה קבלה. ועיין בחידושי הגרי"ז זבחים (יא). ד"ה ומקור לזה.

ו) תוס' ד"ה גורעין ומוסיפין ודורשין, בסוה"ד, אי נמי אי לאו טעמא דגורעין

כבר נאמר כהונה. ותירץ, דממה שנאמר אצבע ילפינן שצריך גם אצבע ימנית, ולא מועיל יד ימנית.

טז) גמ', בדבר המעכב כפרה. חקר המקדש דוד (פרק טז אות ב'), האם כונת הגמ' דעבודות שאינן מעכבות כפרה אינם בדין ימין, או דכונתה לאפוקי עבודות שאינם חשובות, אבל עבודות חשובות יש בהם דין כפרה אף שאינם מכפרות. והביא מהירושלמי ביומא (פרק א' הלכה ב' דף ט.), שתרומת הדשן פסולה בשמאל.

יז) רש"י ד"ה המעכב כפרה, דומיא דהזאה של מצורע וכו'. ברש"י במנחות (י.) ד"ה ומשני כתב, דהולכה לא מעכבא אם שחט על יד המזבח, וגם אם שחט רחוק מהמזבח יכול להעמיד כהנים בשורה להוליך האיברים אל המזבח. וכתב בצאן קדשים, דדבריו הם אליבא דרבי שמעון לעיל (יב.), שאין פסול מחשבה בהולכה, אבל לחכמים שפוסלת מחשבה בהולכה כתב רש"י הכא, דכיון שהאיברים עצמם אינם מעכבים לא בעינן ימין.

יח) רש"י ד"ה קבלה כתב בה כהונה, דכתיב והקריבו בני אהרן הכהנים ואמר מר זו קבלת הדם. הקשה החק נתן, מדוע לא הביא רש"י לקרא דרבה בר בר חנה "ולקח הכהן מדם החטאת" דאיירי בקבלת הדם, ואין לומר דבעינן יתור, דהרי הקשתה הגמ' מהולכת איברים לכבש, והתם ליכא יתורא. ובקרבן אורה תירץ, דאין להקשות מקרא ד"ולקח הכהן מדם החטאת", משום דאפשר דרבי שמעון איירי בשאר קרבנות ולא בחטאת, כמו לענין זריקה בסמוך.

יט) גמ', בכיהונן. העיר החק נתן, הא ילפינן מיניה לעיל (יז: יח.), דמחוסר בגדים עבודתו פסולה. וכתב, דצריך לומר דנכתב אגב אורחא. ובמרומי שדה תירץ, דמהכא ילפינן, דכהן בעי בגדי עבודה בכל מקום ולא רק בשעת עבודתו.

כ) תוס' ד"ה והרי זריקה ותנן זרק בשמאל פסול, בתוה"ד, ועופות לא אתו בהיקישא דזאת התורה. הקשה הטהרת הקודש, דאף אם היו העופות נלמדים בהיקש, הרי לענין שחיטה דבהמה נמי אין פסול שמאל. ובצאן קדשים העיר, דתוס' במנחות (ב.). ד"ה כל הזבחים כתבו, דעופות נמי ילפינן בהיקש דזאת התורה.

כא) רש"י ד"ה לקידוש קומץ, בכלי שרת שיהא בימין שיאחז הכלי שהוא מקדש בו בידו הימנית. ובמנחות (י:): ד"ה לקידוש פירש רש"י, דיתנו בימינו של הכהן הנותן את הקומץ לכלי שרת ולא לכלי שביד שמאלו. וכתב הרש"ש, דגם מרש"י (שם ז.). ד"ה הוצרכתה מבואר, שהכהן מחזיק את הכלי ביד ימין, ולכך בעינן כהן נוסף להחזקת הכלי מלבד הכהן המחזיק את המנחה, ואין מחלוקת בין הפירושים דשניהם צריכים ימין.

כב) נשם, רש"י במנחות (ז:). ד"ה הוצרכתה, כתב, וכהן אחד אינו יכול להגביה שני הכלים דאין עבודה בשמאל. ובחידושי הגרי"ז (שם) ד"ה בעי בגמרא ביאר ברמב"ם (פי"ב ממעשה הקרבנות הי"ג) דמגביה הכלי לא חשיב עבודת קבלה כמו קבלה בדם (ונפקא מינה שתועיל מחשבה לפסול), אלא דהוא דין בעבודת הקמיצה שיקומץ מכלי שרת, על כן דינו כמו גוף הקמיצה דבעי ימין. ולכאורה נראה לבאר ברש"י שכתב טעמא "דאין עבודה בשמאל", שאין כונתו דחשיבא כעבודת קבלה שהרי כתב זאת גם לגבי הכלי הראשון שקומץ ממנו, ועל כרחק שביאורו מפני שהוא צורך עבודה דינה כעבודה].

ומהסכין לכלי חול. אמנם הרדב"ז (פ"ד ממעשה הקרבנות ה"ח) כתב, דכיון דיתר הדם נתקבל במזרק צריך שפיכה ליסוד, מדין שיריים ואף על פי שאין בו בפני עצמו בכדי הזיה, כיון שנתקבל הדם במזרק, גם מה שעל הסכין נתקדש. ונדבריו להיפך מדברי רש"י ותוס' ד"ה בשפת מזרק, שפירשו ולא לתוכן]

(יב) רש"י ד"ה צריך שיתן וכו', דתהוי קבלה מהפר שפיר והאי תוך לאו דוקא דהא לא אפשר אלא על אוירו של תוך כלי. הקשה השפת אמת, הרי למסקנא (בעמוד ב') מבואר דאויר שאין סופו לנוח אינו כמונח, ואם כן אף שהדם שהה מחוץ לכלי הא אין סופו לנוח שם. ותירץ, דרש"י מייירי ללישנא בתרא (שם), דהדם נפסל משום שלא בא מן הפר, אמנם ללישנא קמא רש"י יסבור כהרמב"ם (פ"ד ממעשה הקרבנות ה"ח), שסובר דהטעם הוא, כדי שיתקבל כל דם הפר בתוך כלי. [שהבין דבריו שלא ישפך, ולכאורה כל מה שכתב היינו לפי מה שהבין דכוונת רש"י במה שכתב "דהא לא אפשר אלא על אוירו של כלי", דהדם לא יוכל להכנס לכלי. אמנם לכאורה אין כונת רש"י כך, אלא דכיון דהורידין אינם יכולים להכנס לכלי עצמו, צריך להמציא הכלי לאוירן כדי שהדם יכנס לתוכו ולא ישפך] ואמנם כך ביאר בחידושי הגרי"ז דברי רש"י, והביא לשון הרמב"ם (שם) שכתב, וצריך להתכוין לקבל כל הדם, כיצד הוא עושה אווחו הסימנים בידו ומוציאן עם הורידין לתוך המזרק, ושוחט שנים או רוב שנים כדי שיתקבל הדם כולו בכלי. דמשמע מלשונו דאין צריך להוציא הורידין למזרק כדי שלא ישפך הדם, אלא משום הדין שצריך לקבל את כל הדם בכלי, ולא מהני שיקבל כנגד אוירו של כלי, אלא בעינין שתהיה הקבלה באויר הכלי בדפנותיו. ועיין באות הבאה.

דף כה ע"ב

(יג) רש"י ד"ה אויר שאין סופו לנוח, בתוה"ד, וכשהגיע דם לאויר דופנותיו עד שלא נפחתו שוליו לא מיבעיא ליה, דמשכנס לתוכן הויא קבלה. וביאר הדבר אברהם (חלק א' סימן כ"א אות ז'), דסבר, דענין קבלת הדם בכלי הוא, שהדם יהיה "בתוך אויר" הכלי ולא שיהיה "מונח" בכלי, ואם היה שייך שהדם יעמוד באויר הכלי סג, ומשום הכי משהגיע הדם לחלל הכלי הוי קבלה ואם נפחתו שוליו ונשפך הדם הוי כדם הנשפך לארץ מכלי, וכשר. אמנם הרמב"ם (פ"ד ממעשה הקרבנות ה"ט) כתב, היה מקבל הדם ונפחתו שולי המזרק קודם שיגיע הדם לאויר המזרק הנפחת לא נתקדש הדם, שהאויר שאין סופו לנוח אינו כמונח. וכתב בחידושי הגרי"ז דלפי מה שדייק (לעיל אות י') צריך לפרש דכוונת הרמב"ם דאף שהגיע הדם לאויר דפנות הכלי, אם אין סופו לנוח לא מהני, ועיין אבן האזל (שם).

(יד) גמ', אם תמצוי לומר אויר שאין סופו לנוח לאו כמונח דמי. כתב הרמב"ם (פ"ד ממעשה הקרבנות ה"ט), היה מקבל את הדם ונפחתו שולי מזרק קודם שיגיע הדם לאויר המזרק הנפחת לא נתקדש הדם שאויר שאין סופו לנוח אינו כמונח. וכתב הלחם משנה (שם), דהרמב"ם פסק כאם תימצוי לומר. ובזבח תודה (עמוד טז: ד"ה ופשיטין) הוסיף, דמשום דרב כהנא ורבה נסתפקו רק באויר שסופו לנוח, משמע שבשאיין סופו לנוח פשיטא להו שאינו כמונח. (טו) רש"י ד"ה נתן ידו או רגלו, קילוח היוורד מהר מעוקם וכו'. אבל הרמב"ם (פ"ו מפרה אדומה ה"ח) כתב, דאין זה על ידו ורגלו ממש, אלא שהם רק

ומוסיפין וכו'. הקשה המרומי שדה, מדוע באמת יש לומר דדם שנתקבל בסכין אינו פסול, אף שדם שנשפך על הארץ פסול. ובספר קדשי דוד ביאר, דכיון דכשהוא שוחט, לעולם חלק מהדם נקלט על הסכין, הויה אמינא דלא הקפידה התורה על כך. אמנם השפת אמת כתב, דיש ליישב קושיית התוס', דאדרבא, אין הכי נמי דלא שנת דם מהסכין ודם מהריצפה, אלא דמהני תרי קראי ילפינן דשנה הכתוב לעכב. ועיין מה שכתב עוד.

(ז) גמ', השוחט צריך שיקבל את כל דמו של פר. בתוס' לקמן (לד): ד"ה למעוטי ביארו דהא דצריך שיקבל כל דמו של פר היינו למצוה, ובמאיורי יומיא (לג). כתב דהיינו לכתחילה מדברי סופרים וקרא אסמכתא בעלמא. וכתב החזון איש (זבחים סימן ה' אות ה'), דיש להוכיח מדברי התוס' לעיל (ג): ד"ה על מנת שכתבו, דאם נשפך חלק מהדם שבמזרק אין מצוה לאספו, דאין מצוה שבשעת זריקה יהיה בכלי כל הדם, דאי לאו הכי אמאי אין מצוה לאספו כדי לקיים מצות זריקה כתיקונה.

(ח) גמ', השוחט צריך שיוגביה סכין למעלה. כתב השפת אמת, דלשון הגמ' משמע דהיינו לכתחילה, אבל בדיעבד כשר הדם לזריקה, והיינו דאף דמהקרא ילפינן שדם מהסכין פסול, מכל מקום כיון שרוב הדם לא בא מהסכין וכשר, מבטל את הדם הפסול. ונלכאורה צריך עיון ממה נפשך, דהא איתא לקמן (עז: ועח). במתניתין דאף אם יהיה הדם הכשר מיעוט נמי אינו מתבטל דאמרינן רואין. ומגזרה דרבנן לפירוש רש"י שם אף אם רבה הדם הכשר ישפך לאמה, ואולי יש לומר דאינו שכיח ולא גזרו כדאיתא לקמן ע"ט:]. (ט) גמ', ולקח מדם הפר ולא מדם הפר ודבר אחר. עיין לעיל אות ו' וח', ובחידושי הגרי"ז כתב, דמשמעות דברי הגמ' דאין הפסול משום "נשפך", דאי משום "נשפך" לימא דבעי "דם מהפר", ומדוע האריך בלשונו, אלא משמע דהוא פסול בפני עצמו, וכן משמעות דברי התוס' ד"ה גורעין, והטעם דלא פסלינן דם סכין משום "נשפך". מבואר על פי מה שקשה, הא בלאו מה שמיעטה הגמ' דם מהסכין אי אפשר להכשיר דם סכין לקבלה, דהא אורחא דמילתא שהדם מונח על הסכין קודם גמר השחיטה, ובפשטות קודם גמר השחיטה עדיין חסר לדם היתר שחיטה, דהשחיטה מקדשת הדם, (אף דמוכח מתוס' מעילה (ה). דלאחר שחיטת סימן אחד מהני קבלה, דבריהם צריכים עיון), ועל כרחין בעינן למימר, דכיון שהסכין מונחת בתוך הצואר ולא פריש, מיקרי שהדם עדיין בתוך הצואר ולא פרש ממנו, וממילא חל על הדם שעל הסכין נמי היתר שחיטה. וכמו כן נימא לענין נשפך, דכיון דהסכין עדיין נמצא בצואר, שפיר חשיב הדם שעליו "מהצואר", ואין כאן פסול נשפך, אלא דממעטינן מקרא דבעי קבלה מהפר דוקא, ולא מהפר ודבר אחר.

(י) גמ', ולא מדם הפר ודבר אחר. באבי עזרי (פ"ד ממעשה הקרבנות ה"ח) הקשה אמאי לא יקדש הסכין הדם מדין כלי שרת, ולא יהיה דבר אחר. ותירץ, דהיינו משום דבעינן כלי שיש לו תוך. וביאר במקדש יחזקאל, דהיינו משום דדין קבלה ילפינן לקמן (צו: מ"ושם באגנות" אם כן בעינן תוך, דומיא דידהו.

(יא) גמ', במאי מקנח ליה. הקשה בנתיבות הקודש כיון שהדם שעל הסכין אינו ראוי עוד להקרבה, ואין בו מעילה מדאורייתא כדאיתא ביומא (נט.), אמאי צריך לקנחו, ובשו"ת חת"ס (יו"ד סי' רי"ד) דטעם הקינוח כדי שכששוחט בהמת קדשים אחרת, לא יתערב בקבלתו לזריקה, מהדם שעל הסכין דפסול. ובמקדש דוד (פרת חטאת נ"א א') כתב, דגנאי הוא לקנחו

הדרק היוזמי

מסכת זבחים דף כה – דף כו

כה כסלו – כט כסלו התשע"א

ד"ה **אם**, דילפינן בהיקש רק דינים הנוהגים בקרבנות שהוזכרו בקרא, ובמנחה אין פסול חסרון, משום הכי ליכא למילף לה מהיקישא.

כא גמ', **שעות פוסלות בקדשים**. כתב **בחיודושי הגרי"ז**, דגבי "פלגס" (שהוא ל' יום משעברה שנתו) איתא **בפרה** (פ"א מ"ג) דאסור להקרבא ופליגי נמי אם הוא ודאי או ספק, ואיכא מאן דאמר דהוא ספק איל ספק כבש, והקשה, הא אמרינן הכא דשעות פוסלות בקדשים, **והתוס' בראש השנה** (י). **ד"ה בן כ"ד**, כתבו לחד תירוצא, דבכל הקרבנות איכא דין פלגס, ואם כן היכא משכחת לה דיפסלו שעות בקדשים. ותירץ, דהיכא דכתיב "כבש" וסתם כבש בן שנה, מספקינן אם השלשים אבד שמו אי לאו, אבל היכא דכתיב "שנה" ממש כמו בפסח, ואינו תלוי בשם "כבש", כל שעברה השנה נפסל דשעות פוסלות בקדשים היכא דכתיב שנה. ועיין בדבריו מה שביאר לשיטת הרמב"ם.

דף כו ע"א

א **רש"י ד"ה הכי גרסינן שחט וכו'**, שחתכו בין שחיטה לקבלה כשרה. הקשה **הרש"ש**, מה הועיל בכך הא משעת שחיטה מתערב הדם והשמנונית יחד עם שאר הדם שבגוף הבהמה. **ובחמדת דניאל תירץ**, **דתוס' ד"ה שחט** כתבו, דהאי פסולא משום גזירה דרבנן שלא יתבטל ברובא, והיינו דוקא בניכר הפסול כגון שקיבל בשעה שהרגל בחוץ, אבל בשחתך ואחר כך קיבל, כיון שלא ניכר האיטור בשעת התערובת שרי.

ב **תוס' ד"ה שחט וכו'**, דדם פסול אינו בטל ברוב. הקשה **הטהרת הקודש**, דלפי זה היאך כל דם כשר לזריקה הא איכא שמנונית הבהמה שהיא בשר ולא דם ואינה בטלה ברוב. ותירץ, דעיקר הגזירה מבואר **לקמן** (עט): שהיא שיכשירו אף ברוב דם פסול, והיינו דוקא בדם תמצית דשכיח שירבה על דם ההיתר, אבל שמנונית לא שכיחא.

ג **רש"י ד"ה אמר רב חסדא וכו'**, דלאו מום הוא והדם מעכב על ידי חתיכה מלעלות וליכנס לפנים. הקשה **השיטה מקובצת** (אות ג'), דאם כן אמאי הדר ביה מהא דקאמר חתך ואחר כך שחט. **ובקרבן אורה תירץ**, דלמסקנא דמיירי בחתיכה שאינה מום שפיר הדר ביה, דהא לגירסא קמייתא, משמע שהכל תלוי אם חתך קודם השחיטה או לאחריה.

ד **גמ', שמעת מינה דם המובלע באברים דם הוא**. הביא **בחיודושי הגרי"ז**, דהקשו **להגר"ח**, דמאי ראייה דהווי דם, דלמא לא הווי דם ומכל מקום פסול ביוצא משום דלא גרע מבשר שנפסל ביוצא, **ובמסורת הש"ס** (אות ו') **ברש"י ד"ה שמע מינה** איתא, דבשר נמי לא הווי, וקשה אמאי גרע מבשר. ותירץ, דהם ב' דינים נפרדים דפסול דם לזריקה ביוצא ילפינן מקרא ד"הן לא הובא את דמה אל הקודש פנימה", ופסול יוצא בבשר ילפינן מקרא ד"ובשר בשדה טריפה לא תאכלו" והוא איסור אכילה, ולא שייך להקשות דיחול על הדם פסול יוצא דבשר, דפסול יוצא דבשר לא שייך שיחול על הדם לפוסלו לזריקה. ועיין **קהלות יעקב** (סימן כ').

ה **תוס' ד"ה שמע מינה וכו'**, **בתוה"ד**, ואי אפשר לומר כן דהא קיימא לן בכריתות דדם האיברים בלאו. **בצאן קדשים תירץ**, דאליבא דרש"י, הגמ' מקשה שאם בדם המובלע איכא פסול יוצא, אם כן איכא נמי כרת באכילתו, והרי קיימא לן דלא הווי אלא לאו, ומשני דיש חשש רק משום השמנונית.

ו **גמ', דלמא משום שמנונית**. והמשמעות הפשוטה הנראית מרש"י ותוס'

סייעו שהמים יעלו מהמעייין לחבית. ועיין **בחיודושי רבנו חיים הלוי** (פ"ט ממקואות ה"ט) מקור דברי הרמב"ם.

זו גמ', אך מעייין ובור וכו' **הווייתן על ידי טהרה תהא**. **בקהילות יעקב** (סי' י"ט) הביא קושיא בשם הגר"ח, דאי בעינן הווייתן על דיד טהרה, יפסלו רוב המקואות שבעולם שכותל של הבנין מעמידם, דהרי כותל מקבל טומאת נגעי בתים, ולא יוכשר אלא אם כן המקוה היא במערה שאין שם כותל בנין. **יז** **רש"י ד"ה הווייתן**, של מים המטהרים על ידי טהרה כשאתה מהווה אותם להיות מקוה או קדוש וכו'. אמנם **הרא"ש** (בתשו' לא ו') וכן נקט בדעת **הרמב"ם** (פ"ו ממקואות ה"ב), דדוקא במי חטאת או טבילת זב או מצורע דבעינן מים חיים נאמרה הלכה זו, אבל לא לענין מקוה. וביאר **בחיודושי רבינו חיים הלוי** (פ"ט ממקואות ה"ט), דהיינו משום דשיטתו דכל שנפסק ממעיין פקע מיניה דין מעיין, ונמצא דהחיבור להמעין הוא יסוד דין מעיין שבו, ועל כן אם נתחבר בדבר המקבל טומאה, חלה ביה פסולא דהווייתו על ידי טומאה, כיון דכל הכשרו הא נעשה על ידי הדבר המקבל טומאה, ואינו חוזר להיות מעיין כי אם כשישוב ויתחבר להמעין בלא דבר המקבל טומאה, מה שאין כן במקוה דלית בה שום דין של חלות, לא שייך בה דין הווייתן על ידי טהרה.

יח **תוס' ד"ה זאת אומרת וכו', בסוה"ד**, וצריך עיון פרק המזבח מקדש וכו'. הקשה **הקהלות יעקב** (סימן יח), הא התם מיירי באדם שעלה לכבש עם קרבן פסול, ולמסקנא מיירי במחזיק קנה עם קרבן פסול על אויר המזבח, והווי אויר שאין סופו לנוח דגם בסוגיין מספקינן בהכי.

יט גמ', אמר רב זירא אר"י **הצורם אוזן הפר ואח"כ קיבל דמו פסול שנאמר ולקח מדם הפר פר שהיה כבר**. כתב **בחיודושי הגרי"ז** דיש לחקור, אם החידוש דלאחר שחיטה נמי "מום" פוסל את הקרבן, או דאין כאן פסול "מום" אלא דבעי שלא יהיה חסר, ואם חסר משהו אינו נקרא "פר שהיה כבר". ודייק מלשון **הרמב"ם** (פ"א מפסולי המקדשין הלכ"ט) שכתב, בהמה **שחטרה מאיבריה** כל שהוא אחר שחיטה, קודם קבלת הדם נפסלה וכו', ואם קיבל מן **החטרה** זורק הרי זה פסול. דהוא פסול חדש דבעי שתהא בהמה כמו שהיתה קודם שחיטה, אלא דמה נקרא חסר מה שהוא מום, אבל חסרון דאינו בעל מום, אינו חסרון ומאידך בעל מום בלא חסרון נמי לא יפסול, וקושיית הגמ' מהא דר"י, אם נשתייר כזית בשר כשר לזרוק, צריך לבאר, דאם נאבד כל הבשר הרי נאבדו האברים שלמים, כגון הטחול והכליות, ומיקרי בעל מום. אמנם הביא דקתני **בתוספתא** (פ"ח מקרבנות), דאם נפסק הראש בבת אחת מקבלים דמו מהגוף ולא מהראש. והקשה, כיון דעל ידי פסיקת הראש הווי בעל מום, למה יוכלו לקבל דם מהגוף החסר. **והמנחת חינוך** (מצוה רפ"ז ח') כתב שמתחייב משום מטיל מום בקדשים, **ובבני ציון** (סי' ע"ה ד"ה ולכן) העיר, שבמצוה רפ"ח ב' כתב המנחת חינוך, שאינו אלא פסול בקרבן, ואם עבר זורק אינו חייב משום זורק דם בעל מום, כי לאחר השחיטה לא חשיב מום. ועיין **בתוס' בבא קמא** (עו. סד"ה שחיטה) דמום דלאחר מיתה לא חשיב מום.

כ **תוס' ד"ה קדשים קלים מנין**, ותימה דלעיל גבי מדם הפר וכו'. **בטהרת הקודש תירץ**, דלענין פסול דנשפך פשיטא דנוהג בקדשים קלים, דהא מקיישינן **לעיל** (ד): מ"זאת התורה" מחטאת לכל הקרבנות, אבל דין הצורם אוזן הקרבן לא נלמד מהיקש לכל הקרבנות, לפי מה שכתבו **התוס' לקמן** (ז).

שלא כנגד היסוד וכו', וכן איחודן הר"ע מברטנורה. וצריך עיון פירוש הדברים.

דף כו ע"ב

(ד) גמ', אמר שמואל פסול בשר אבל בעלים נתכפרו. כתב בחידושי הגרי"ז שהאמורים פסולים כמו הבשר, וכן הוכיח השפת אמת לקמן (כו:): מרש"י ד"ה מ"ט, וכן בעולת שלמה מכמה מקומות, והקשה הא קיימא לן כרבי יהושע דאם אין בשר אין דם לקמן (קד.), ועי' במה שתיירץ.

(טו) שם, בחשק שלמה נסתפק לענין פסח שנתן המתנה שלא כנגד היסוד, אם נפסל כשאר זבחים, או דלמא כיון דעיקרו לאכילה, ואם נטמא הבשר קודם זריקה לא הורצה, כדקיימא לן כרבנן בפסחים (עח:): וכיון שנתכפר, על כרחך כשר גם הבשר, או דלמא להיפך, כיון דבפסח לא מכפר, וקרא דמכפר היינו בשאר זבחים. והחזון איש (סי' ז' ס"ק א') נקט שגם בקרבן פסח שעיקרו לאכילה הורצה בזריקה שלא במקומה. ועיין באבי עזרי (פ"ב מהל' פסוהמ"ק ה"י).

(טז) גמ', ולא לדבר אחר. בחידושי הגרי"ז נסתפק, האם בגוונא דזרק שלא במקומו, שהבשר אסור באכילה, יצא מידי מעילה. וכתב, שנאמר בשם הגר"ח, דמעילה אינה תלויה בהיתר אכילה, אלא אם הווי "קדשי ה'", וכיון דהזריקה הועילה לענין כפרה, הרי אינו עומד כבר לה', וממילא יצא הבשר מידי מעילה, אף דאסור באכילה, אמנם הקשה דאם כן אמאי אמרינן דאי אין זריקה מועלת ליוצא, לא יצא מידי מעילה, הרי הקרבן נתכשר בזריקה ולא להוי קדשי ה', כמו הכא לענין זריקה שלא במקומה.

(יז) רש"י ד"ה לכפרה נתתיו. בתוה"ד, דזריקה הוא דשריא לה דכתיב ודם זבחך ישפך והדר והבשר תאכל. ביאר בחידושי הגרי"ז דכוונת רש"י לבאר, שלא נפרש שהיתר האכילה לבעלים אתי ממילא אחר שנתכפרו, [דאם כן מאי שנא בין כפרה להיתר בשר] אלא שהזריקה מכפרת, וגם מתירה את אכילת הבשר, וכן הוא לענין היתר האימורין. ועיין בדבריו שהוכיח זאת מעוד מקומות ברש"י ותוס'.

(יח) גמ', למה לי יחזור הכשר ויקבל. הקשה השפת אמת, הא יש לומר שחזור וזרק הדם כיון שהזריקה הראשונה נעשתה שלא במקומה ואינה כשרה. ותיירץ, דקושית הגמ' מלשון "יחזור הכשר ויקבל", דמשמע שכבר נגמר הדם שבמוזק וחזור ומקבל דם כדי לזרוק, ולכך הקשתה הגמ' דהתכפר כבר בזריקה ראשונה.

(יט) גמ', מי איכא זריקה דלא מכפרת ושריא בשר באכילה. הקשה המקדש דוד (סימן יח אות ח), הא תנן במתניתין לעיל (ב.), דכל הזבחים שזבחו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה. ותיירץ, דהקרבן נעשה נדבה כדאיתא התם, "אם כמו שנדרת עשית יהא נדר, ואם לאו נדבה יהא", אבל קרבן שנעשה שלא במקומו לא מכפר על הבעלים כלל, ומשום הכי לא מתיר גם את הבשר באכילה.

(כ) תוס' ד"ה אמר שמואל. כתבו התוס' דמה שאמר שמואל שנתכפרו בעלים, לא קאי על הניתנין בחוץ שנתנן בפנים, או על הכבש, לתי בהו דינא דכמקומו דמי. אמנם הרמב"ם (פ"ב מפסולי המוקדשין ה"י) כתב דנתכפרו אף אי נתן דם שמצותו ליתנו בפנים בהיכל, על מזבח החיצון, או הניתנין על מזבח החיצון, שנתנן לפנים בהיכל, או שנתן דם הניתנין בחוץ על הכבש

דהיינו שיש שמנונית מעורבת בדם, והקשה בזבח תודה הרי השמנונית בטילה ברוב, אמנם החזון איש (קמא סי' ל' ס"ק ג') ביאר ד"משום שמנונית" אין משמעותו שמנונית שנמצאת בדם, אלא שהדם נפסל כשמנונית וכדמסיק דמיירי בקדשי קדשים.

(ז) רש"י ד"ה שמע מינה בשר קדשים קלים וכו', בסוה"ד, ותהוי הך דרבי אמי אמר רבי אלעזר דלא כרבי יוחנן דמכשר לה. הקשה השפת אמת, דלגבי הדם שאינו עומד לצאת לא פליגי לקמן (פט:), ולכולי עלמא נפסל, ואם כן כיון שאיכא מצוה לקבל את כל הדם ועמו גם השמנונית, נמצא שסופו להיזרק על המזבח ולכולי עלמא יש בו פסול יוצא.

(ח) רש"י ד"ה הכניס ראשו ורובו כאילו לא נכנס, כדילפינן לקמן בשמעתין "בבואם אל אהל מועד" עד שיבוא כולו, וגבי עזרה דכתיב "יעמוד לפני ה'" בעי נמי כולו. ביאר בחידושי הגרי"ז, דטעמא דלא מהני הכא דין רוב ככולו, כיון דרובו ככולו שייך רק בהגדרת מעשה כגון הנכנס לבית אם נכנס רובו חשיב כנכנס כולו, אבל הכא ילפינן מ"בבואם" שצריך שהכהן יהיה נמצא בעזרה בעת העבודה, ולפיכך אין דין רובו ככולו מועיל להחשיב שהכהן נמצא בעזרה.

(ט) גמ', שמע מינה בשר קדשים קלים שיצא לפני זריקת דמים פסול. הקשה השפת אמת, דמצי לדחויי, דמיירי בגוונא שהציאה והפרכוס היו בין השחיטה והקבלה, שהדם נפסל משם יוצא, וכן מסתבר שהפירכוס נעשה קודם הקבלה.

(י) גמ', הוא בפנים וציציתו בחוץ וכו' בבואם אל אהל מועד עד שיבא כולו לאהל מועד. הקשה בחידושי רבנו חיים הלוי (פ"ג מביאת המקדש הכ"א) דלכאורה נסתרו דברים אלו מהא דתניא בספרא (מצורע), אקרא ד"והבא אל הבית" כשיכנס ראשו ורובו, דחזינן דהיכא דכתיב "ביאה" ברובו סגי. וביאר, דבדין דבעינן שיהא מקבל בפנים, לא איירינן על מעשה הביאה, שהוא מה שמתייחס הקרא דמצורע, אלא על השהות באהל מועד, ועל כן בעינן דוקא כולו.

(יא) רש"י ד"ה היא בפנים וכו', לשחטה לכתחילה, וכן כתבו התוס' בד"ה חתך, וכמו שביאר בשיטה מקובצת (אות י"ג) דבדיעבד יחתוך וכמו שאמרה הגמ' לעיל. אמנם הרמב"ם (פ"א מפסולי המוקדשין ה"ד) כתב, דאם שחטה בכהאי גוונא הזבח פסול. ומשום הכי כתב (בהל' ט"ז שם) דהגוונא שיחתוך עד העצם ויוכשר היינו בשחטה כשכולה בפנים, ולאחר מיכן הוציאה הרגל. והלחם משנה כתב דיש לומר דלדעת התוס' נמי יפסל למסקנא בדיעבד עיין שם. והקרן אורה כתב, דלכאורה דעת הרמב"ם מוכחת, דהיאך אפשר דספיאק דאבוה דשמואל היה לענין לכתחילה, הא פשיטא דלכתחילה אסור להוציא רגליה לחוץ, משום דהרגל תיפסל ביוצא.

(יב) רש"י ד"ה ציציתו, ציצית ראשו דהיינו שערו. הקשה המקדש דוד (סימן לח אות א'), הא הכהנים הסתפרו לפחות פעם בחודש, כמבואר בסנהדרין (כב:), ואיך שייך שהשיער יצא חוץ לעזרה בלי הגוף. ותיירץ, דאף שפרוע ראש חייב מיתה אבל אין עבודתו פסולה בדיעבד. ועיין תוס' לעיל (טו:): ד"ה אתיא שכתבו דבסנהדרין (שם) פליגי בהא.

(יג) מתני', על גבי הכבש שלא כנגד היסוד. פירש רש"י דהיינו שני מקומות, על הכבש, או על המזבח שלא כנגד היסוד, אמנם הרמב"ם (פ"ב מפסולי המקדשין ה"י) כתב, דם שמצותו וכו' או שנתן דם הניתנין בחוץ על הכבש

(ב) רש"י ד"ה מי שפיגולו גורם, בסוה"ד, ומינה כי חישב בשחיטה ע"מ לעשות זריקה זו חוץ לזמנו לא הויה מחשבה בוריקה המפגלת. תמה **בחידושי הגרי"ז**, דבשלמא כשזורק שלא במקומו, כיון דאין הזריקה מתרת הבשר באכילה, אינה מביאה לידי פיגול, אבל כשוחט ומחשב לעשות זריקה שלא במקומו, כיון שעושה העבודה תקינה, ומחשב לזרוק על המזבח, וכיון דזריקה שלא במקומה הויה זריקה, שפיר מחשבא אכילת מזבח, ולמה לא מפגל במחשבה זו, והרי המחשב על מנת לשפוך שיריים חוץ לזמנו אין השיריים מתירין, ואפילו הכי הווי פיגול, ומאי שנא. ותירץ על פי מה שכתב בשם הגר"ח, דמחשבה על מנת לזרוק חוץ לזמנו אינה מפגלת מהטעם שהזריקה נחשבת "אכילת מזבח", אלא מטעם "עבודה", דגזרת הכתוב הוא, דעבודה זו מפגלת, כמו שמצינו לענין מחשב מעבודה לעבודה, והנפקא מינה, דאי מפגלת משום "אכילת מזבח" הוי מצי מפגל גם בוריקה אחת, כמו דמפגלים באכילת אדם בכזית, אבל אי נימא דהפיגול בוריקה הוא משום "עבודה", צריך עבודה שלימה וכהלכתה. ועל כן כל שהיתה מחשבה על זריקה שאינה מתרת את הבשר דלא הויה כהלכתה, אינה יכולה לפגל דלא הויה "עבודה שלימה". ועיין גם במקדש דוד (פרק לה אות א').

(ג) גמ', יצא זה שאין פיגולו גרם לו. כתב האחיזרז (חלק ג' סימן נד), דלסוברים דזריקה שלא במקומה לאו כמקומה, לא דרשינן להאי קרא למעט זריקה שלא במקומה מפיגול, דהא בלאו הכי זריקה זו פסולה לגמרי, ולא קרב המתיר כמצוותו, ואין דין פיגול אלא באופן שקרב המתיר כמצוותו **וכדלקמן** (כט:). ואיכא נפקותא בשוחט על מנת שיזרקו טמאים את דמו למחר, דלסוברים דשלא במקומה לאו כמקומה פיגול, אבל לסוברים דשלא במקומה כמקומה, הא ממעטינן זריקה שאינה מתרת את הבשר, והוא הדין בהאי גוונא.

(ד) רש"י ד"ה כאן שנתן בשתיקה, דרשא דקרא דמשמע שבעלים נתכפרו וכו'. הקשה בשו"ת הגרע"א (סימן קצח), דלכאורה מהאי דרשא יש לומר שלא יפסל וכקושיית הגמ' "אי הכי אפסולי נמי לא ליפסל", ותירוצו הגמ' "מידי דהוה אמחשבת הינוח" לא שייכא הכא, דהא במתניתין מיירי שחשב בשעת הזריקה שלא במקומה לאכול מהבשר למחר, ולא שייך לפסול משום מחשבה כמעשה, דהמחשבה היתה לאכול ולא להניח, דהא זרק מיד דמו למעלה ולמטה דאינו מזיק לכפרת הבעלים. וכיון דמחשבת פגול ליכא, אמאי לא מתכפרי בעלים. ובאור שמח (פ"ב מפסולי המוקדשין הי"ב) תירץ, דזריקה שלא במקומה שתועיל היינו דוקא כשהזריקה יכולה להיעשות במקומה, משום דכל הראוי לבילה בילה מעכבת בו, ומשום הכי במתניתין דמיירי בורק הדם שלא במקומו במחשבת פסול ואינה ראויה להינתן במקומה, אם ניתנה שלא במקומה מעכבא לכולי עלמא. ועיין קהלות יעקב (סימן כא).

(ה) גמ', תנן חישב כו'. כתב הרש"ש, דיש להגיה תנן וכו' חישב ליתן את הניתנים למטה למעלה, למעלה למטה, עד מידי דהווי אמחשבת הינוח ואליבא דרבי יהודה, והיינו קושיית הגמ' לעיל (כו:). אשיטת שמואל מהמשנה דנתנו על גבי הכבש וכו', ולאחר מכן גם לקושייה מהברייתא של חישב ליתן את הניתנים למעלה. וכתב הקרן אורה, דכן משמע ברש"י ד"ה תנן וכו'.

(ו) גמ', שם. הקשה החק נתן, דאליבא דריש לקיש אפשר היה להקשות

שלא כנגד היסוד, דאף דהבשר פסול, נתכפרו הבעלים בו כיון שהגיע דם למזבח. ובאור שמח (שם) כתב דמשמע מלשון הרמב"ם דדוקא הדמים הניתנין בהיכל על מזבח הזהב, וכן אם נתן הניתנין בחוץ בפנים על מזבח הזהב, דריש מקרא דואני נתתי לכם על המזבח לכפר, כיון שהגיע דם למזבח, אבל הדם הניתן על הפרוכת או בין הבדים שנתנן על המזבח, ודאי לא כיפר, כיון שאין מקומו על המזבח. וכן כתב בחידושי רבינו חיים הלוי (שם הט"ז).

(כא) תוס' ד"ה הכא במאי עסקינן, בתוה"ד, ויש לומר דהאי פסול היינו טמא וכו'. הקשה הטהרת הקודש בשם הפנים מאירות, כיון דלשמואל שלא במקומו כמקומו דמי, מדוע לא יפסל הקרבן משום זריקת טמא, כמו אם זרק במקומו. ותירץ, דהטעם דטמא עושה שירים מכח מה שכשר בקרבן ציבור, וכדכתבו תוס' במעילה (ה:): ד"ה אמר רב אסי, ואם כן היינו דוקא אם החסרון משום שהזריקה נעשית על ידי הטמא, אבל אם יש גם פסול דשלא במקומו, אין הזריקה עושה שירים ואינה דוחה את הקרבן, ועיין בדבריו.

(כב) גמ', אלא כמי שראוי לעבודה. כתב רש"י לקמן (לב). ד"ה אם יש, בתוה"ד, דכתיב "המקריב אותו לא יחשב", בראוי להקרבה הכתוב מדבר. וברמב"ם בפירוש המשניות (פרק ג' משנה א') כתב, הטעם, משום ההלכה דבעינן לענין פיגול קרב המתיר כמצוותו, לקמן (כט:), דהיינו שצריך שתהיה סיבת הפסול היחידה, משום המחשבה ולא משום סיבה נוספת.

(כג) גמ', ובמקום הראוי לעבודה. מבואר במנחות (ה:), דאתי למעוטי נפגם המזבח. והקשה השיטה מקובצת (שם, אות ח), הא בלאו הכי הקרבן פסול ואפילו בשחיטה לחודא כדלקמן (נט:). וברש"י (שם) ד"ה פגימה כתב, דאיכא נפקא מינה בנפגם המזבח וחשב מחשבת פיגול, ולאחר מכן תקנו אותו שאין נפסל במחשבה זאת, כיון דלא הווי מקום הראוי לעבודה. והקשה בקרן אורה (שם) הקשה, דמשמעות דבריו דאחר שתיקנו המזבח אפשר להקטיר הקומץ, והרי כמו שקרבנות שנשחטו בשעת פגימה פסולים, הוא הדין לענין קומץ.

(כד) גמ', לפיכך הם פוסלים במחשבה. הקשה הטהרת הקודש, אם חשב על מנת שהוא עצמו יזרוק או חוץ לזמנו או חוץ למקומו הויה מחשבת זריקה פסולה שאינה מתירה, ולא שייך בהא פסול פיגול, כמבואר בסמוך, ואי מיירי שחשב על מנת שכהן כשר אחר יזרוק למחר חוץ לזמנו או חוץ למקומו, נמי אינו פסול, כיון שאינו בידו דמאן ציית ליה, וכדלקמן (לו:). ובאחיזרז (חלק ב' סימן כט) תירץ, דסברת מאן ציית ליה נאמרה דוקא בדעת רבי יהודה דסבר דמחשבה כמעשה, דשייך לומר דדוקא אם בידו לעשות את הדבר פסול חשיב כמעשה, אבל מחשבת פיגול פסולה מחמת גזירת הכתוב, ולא משום דמחשבה כמעשה, דהיינו דעצם המחשבה פוסלת, ולכך פסול אף אם אינו בידו.

דף כז ע"א

(א) רש"י ד"ה למחר פסול, בסוה"ד, מידי דהוה אמחשבת הינוח שהרי שחט על מנת להניח דמו למחר פסול ורבי יהודה הוא דפסיל ליה. אמנם הקרן אורה כתב, דבחושב על מנת לזרוק למחר דהווי מחשבת פיגול, פוסלת אף בלא הטעם דמחשבה כמעשה. ולפי זה תירץ קושיית התוס' ד"ה ואי, אמאי חושב לזרוק למחר אינו פסול, הא איכא לאוקמי לברייתא כרבנן דמחשבה אינה כמעשה.

נתקדש, דחשיב אין ראוי למזבח החיצון, ואם כן הרי היא קטורת זרה. וכן משמע לקמן (פה:), דאם עלתה קטורת כשרה על המזבח החיצון תרד, כיון דאין ראוייה למזבח החיצון.

(יב) רש"י ד"ה האי רצפה, בבנין אבנים שלא נמשח לפיכך אין קדושתו בזה חמורה. כתב החשק שלמה, דאף דמזבח העולה שעשה משה נמשח בשמן המשחה כמו שאר הכלים, מכל מקום הגמ' איירא במזבח אבנים שעשה שלמה, או במזבח שעשו בבית שני והם לא נמשחו, אבל לא עשו מזבח הקטורת אחר בימי שלמה אלא הקריבו בשל משה והוא נמשח. עוד כתב, דמשמעות דברי רש"י דבעי משיחה כדי שמזבח הקטורת יתקדש, והקשה, הא ברייתא ערוכה בשבועות (טו.), דכל הכלים שעשה משה משיחתן מקדשתן מכאן ואילך עבודתן מחנכתן, הרי לדורות נתקדשו כל הכלים בלא משיחה. ונלכאורה יש לומר לפי מה שמדוייק מדברי רש"י דמעלת כלי

שרת הוא דוקא מחמת המשיחה ואין מעלה זו מחמת חינוך העבודה] (יג) מתני', השוחט את הזבח לזרוק דמו בחוץ. כתב השפת אמת לקמן (קח:), דיש להסתפק אם חשב לזרוק למקום שאינו מזבח, האם לא חשיב זריקה וכשר, או דגם בכהאי גוונא פסול. וכן נסתפק לענין מחשבת הקטרה בחוץ, אם חשב להקטיר במקום שאינו מזבח האם פסול או לא.

(יד) מתני', לזרוק דמו בחוץ או מקצת דמו בחוץ וכו'. כתב התפארת ישראל (משנה ב' אות כח), דנקט כל הדם וכל האימורים לרבותא, דאפילו הכי אין בו כרת בשחיבת מחשבת חוץ למקומו, ונקט מקצת דמו ומקצת אימורין ומקצת בשר, לרבותא דחויב כרת בחיבת חוץ לזמנו.

(טו) מתני', או מקצת אימוריו בחוץ. הקשה הרש"ש, אמאי לא תנן בזית מאימוריו בחוץ כדתנן לענין אכילת בשרו, בזית מבשרו בחוץ, הרי שיעור מחשבת ההקטרה לפסול חוץ לזמנו וחוץ למקומו, כזית כדלקמן (כט:). (טז) רש"י ד"ה לאוכל את בשרו למחר, ליכא לאוקמא בשלמים אלא בתורה ובחטאת ואשם וכו'. והרש"ש כתב, דמתניתין מייירי אף בשלמים, משום דלמחר היינו כל יום המחר ואף בלילה, כיון דבקדשים הלילה הולך אחר היום, עיין תמורה (יד:).

(יז) מתני' או כזית מבשרו למחר. כתב בחידושי הגר"ז, דמה שאינה פוסלת, אינו משום שאין שם אכילה על פחות מכזית, וממילא לא נחשב שחשב לאכול למחר, אלא הוי שיעור בעלמא במחשבת פיגול, מגזירת הכתוב במנחות (יז:): מה אכילה בכזית אף הקטרה בכזית. והוכיח דבריו מהא דאכילת אש נמי מחשבא מחשבת אכילה, ובעינן כזית. וכן מהא דמצטרפות אכילת שני בני אדם.

ממתניתין גופא, אמאי פסול ואין כרת, הא זריקה שלא במקומה כמקומה, והוי זריקה ראוייה. ותירץ, דאין הכי נמי, אבל משום דהקשו לעיל (כו:), לשמואל מזהאי ברייתא, הקשו נמי לריש לקיש. ועיין בשפת אמת.

(ז) גמ', רבי יוחנן אומר אידי ואידי שנתן בשתיקה. כתב הרמב"ם (פ"ב מפסולי המוקדשין ה"י), דשלא במקומו כמקומו דמי ונתכפרו הבעלים. וכתב הכסף משנה (שם) דאף דהלכה כרבי יוחנן לגבי שמואל בכל מקום כדאיתא בעירובין (מו:), כאן פסק כשמואל משום שהגמ' נשאר בהקשה אליבא דרבי יוחנן, וגם אמוראי שקלי וטרי בדשמואל. והקשה השפת אמת, אדרבה, הא דברי אבימי משמיה דרב חסדא אתי נמי אליבא דרבי יוחנן, ועיין מה שהקשה עוד. ועל כן כתב דהטעם רק משום דמסיק רבי יוחנן בקשיא, ולפיכך תמה על ר"ע מברטנורא דפירש פסול ואין בו כרת, דליכא כרת רק בחוץ לזמנו, ואם כן לא נחית כלל לקושית הגמ', ומדוע פסק כשמואל.

(ח) רש"י ד"ה הכל מודים בניתינן למעלה שנתנן למעלה שלא כמצוותן, כגון במחשבה או בשמאל. הקשה הקרן אורה, הא פשיטא שלא יאספנו, דהרי הם פוסלים אף קודם הזריקה, ולא עדיף מעשה עבודה בפסול ונשפך הדם, דהקרן פסול.

דף כז ע"ב

(ט) גמ', לא נחלקו אלא בניתינן וכו'. הקשו החק נתן והצאן קדשים, היאך שייך למימר יאספנו בניתינן בחוץ שנתנן בפנים, והא כבר נפסלו בביאתן להיכל, מ"כל חטאת אשר יובא מדמה וגו'", וכמו שכתבו התוס' לעיל (כו:): ד"ה אמר שמואל, ואפילו למאן דאמר עד שיכפר, הכא נמי כבר כיפר. ובטהרת הקודש תירץ דאיכא לאוקמא בזבחים אחרים אליבא דרבנן לקמן (פא:). שלא נפסל אלא בדם חטאת. ובספר יד דוד תירץ אליבא דהרמב"ם (פ"ב מפסולי המוקדשין ה"יג) דנפסלו דוקא אי נכנסו דרך פתח ההיכל, ואם כן איכא לאוקמא בנכנס בדרך משופש דהיינו דרך גגין ועליות.

(י) תוס' ד"ה לאו משום וכו', בתוה"ד, ונראה לפרש דהאי דקאמר רבי יהודה כמקומו דמי לא לענין דנתכפר אלא לענין מחשבה וכו'. הקשה הקרן אורה, הא רבי יהודה אית ליה לקמן (לה:), דאם חשב להניח הדם או האימורים למחר או להוציאן לחוץ פסול, משום "דמחשבה כמעשה", והרי אף אם היה עושה כמחשבתו, אכתי אם עלה לא ירד. ועיין בטהרת הקודש וחק נתן.

(יא) גמ', תריץ הכי קטורת זרה שעלתה למזבח החיצון תרד. כתב העולת שלמה, דלהאי שינויא, הקטורת הכשרה של ציבור נמי אינה ראוייה למזבח החיצון, כיון דחובה להקטירה במזבח הפנימי, דמאי שנא מקומץ שלא

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דרג היומיומי" בעיון!!!

זמני השיעור בדרג היומיומי בעיון ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 9:45-10:45 בבית המדרש 'אהל יעקב' רחוב קצות החושן 2 קרית ספר מודיעין עילית ת"ו

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן וכו'...
יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרכיב ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשמת הנפטר... (הח"ח באהבת חסד ח"ב פט"ו)

כתובת המערכת: רח' שאגת אריה 17/25 קרית ספר מודיעין עילית. טל/פקס: 08-9741714 ©

למנויים, לתרומות, להנצחות ולכל ענין 052-7113060 Sbma@kavnaki.net

http://www.shtaygen.co.il/?CategoryID=1124